

STICHTING HAAGS HISTORISCH MUSEUM en RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT

Jaarstukken 2023

Deelnemers themawandeling 133 jaar Javaanse migratie door Frank Kanhai i.s.m. Haags Historisch Museum, stichting RBU en stichting Comité Herdenking Javaanse Migratie (foto Frank Kanhai)

RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT

Buitenhof 33, Den Haag tel. 070-3460861

postadres: Korte Vijverberg 7, 2513 AB Den Haag
info@gevangenpoort.nl, www.gevangenpoort.nl

HAAGS HISTORISCH MUSEUM

Korte Vijverberg 7, 2513 AB Den Haag tel. 070-3646940

info@haagshistorischmuseum.nl
www.haagshistorischmuseum.nl

Inhoud

1.	Algemeen.....	2
1.1.	De STICHTING HAAGS HISTORISCH MUSEUM EN RIJSMUSEUM DE GEVANGENPOORT	2
1.2.	Verslag van en goedkeuring door de Raad van Toezicht	2
1.3.	Samenstelling Raad van Toezicht en nevenfuncties	3
1.4.	Van de directie.....	4
1.5.	Governance Code Cultuur en Code Fair Practice/Fair Pay	5
1.6.	Financieel beleid en risicobeheersing	7
1.7.	Financiële uitkomst 2023.....	8
1.8.	Korte toelichting op het exploitatieresultaat en voorstel tot resultaatbestemming.....	8
2.	Jaarrekening Stichting HAAGS HISTORISCH MUSEUM EN RIJSMUSEUM DE GEVANGENPOORT.....	10
2.1.	Balans per 31 december 2023.....	10
2.2.	Exploitatierkening over 2023.....	11
2.3.	Algemene toelichting en grondslagen	12
2.4.	Wet normering topinkomens	15
3.	Bestuursverslag 2023 – HAAGS HISTORISCH MUSEUM.....	17
3.1.	Positionering.....	17
3.2.	Organisatie en personeel.....	17
3.3.	Aantal bezoekers en hoofdactiviteiten	17
3.4.	Collectie	18
3.5.	Educatie en participatie.....	20
3.6.	Diversiteit en inclusie	22
3.7.	Maatschappelijk bereik	23
3.8.	Cultureel ondernemerschap.....	25
3.9.	Renovatie van het museumgebouw	26
3.10.	Exploitatieresultaat, financiële positie en kengetallen.....	26
3.11.	Toekomst	28
3.12.	Prestatiecijfers	29
4.	Bestuursverslag 2023 – RIJSMUSEUM DE GEVANGENPOORT	30
4.1.	Positionering	30
4.2.	Organisatie en personeel	30
4.3.	Visitatiecommissie.....	30
4.4.	Aantal bezoekers en hoofdactiviteiten.....	31
4.5.	Collectie.....	32
4.6.	Educatie en participatie.....	33
4.7.	Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid	34
4.8.	Exploitatieresultaat, financiële positie en kengetallen	35
4.9.	Onderhoud en beheer Gevangenpoort.....	36
4.10.	Verantwoording subsidie project ‘Veilig Werken op Hoogte’	38
4.11.	Toekomst	38
4.12.	Prestatiecijfers.....	38
5.	Controleverklaring accountant.....	39

Bijlagen

1. Financiële verantwoording Haags Historisch Museum
2. Financiële verantwoording Rijksmuseum de Gevangenpoort

1. Algemeen

1.1. De STICHTING HAAGS HISTORISCH MUSEUM EN RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT

De STICHTING HAAGS HISTORISCH MUSEUM EN RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT¹ bestaat uit twee musea en heeft twee subsidiënten: het HAAGS HISTORISCH MUSEUM ontvangt van de gemeente Den Haag een exploitatiesubsidie en RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT ontvangt van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) een erfgoedwetsubsidie voor collectiebeheer en huisvesting en een aparte subsidie voor publieksactiviteiten. Beide musea hebben dezelfde directie en dezelfde Raad van Toezicht. In overeenstemming met de statuten van de Stichting is er één jaarrekening van de Stichting als geheel (hoofdstuk 2). Daarnaast hebben beide musea een eigen bestuursverslag (hoofdstuk 3 en 4) en een eigen jaarrekening (bijlage 1 en 2). Beide subsidiënten stellen ieder specifieke eisen aan de inhoud van deze hoofdstukken en bijlagen.

De Stichting wordt bestuurd volgens het Raad van Toezichtmodel met een directeur-bestuurder. De Raad van Toezicht heeft als taak toezicht te houden op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken in de Stichting en treedt op als klankbord, adviseur en ambassadeur. Bij de samenstelling van de Raad van Toezicht is rekening gehouden met de benodigde verscheidenheid in expertises. Werving voor vacatures in de Raad geschiedt openbaar met inachtneming van de Code Diversiteit & Inclusie. Er is een eenkoppige directie en een Reglement Bestuur en Toezicht dat in september 2022 door de Raad van Toezicht is geactualiseerd.

De directeur-bestuurder en de Raad van Toezicht dragen er zorg voor dat recht wordt gedaan aan de afzonderlijke positie van beide musea. Behalve een eigen jaarverslag met financiële verantwoording hebben beide musea ook een eigen beleidsplan en collectieplan. De samenstelling van het bestuur en het rooster van aftreden, alsmede gegevens over de inschrijving bij de Kamer van Koophandel en de jaarstukken van het afgelopen jaar, worden openbaar gemaakt via de websites van beide musea.

1.2. Verslag van en goedkeuring door de Raad van Toezicht

Vergaderingen

De Raad van Toezicht komt bijeen op basis van een vooraf vastgesteld vergaderschema met vastgestelde onderwerpen en wanneer nodig wordt er tussentijds vergaderd. De voorzitter van de Raad van Toezicht komt regelmatig met de directeur-bestuurder bijeen om de lopende zaken te bespreken en de vergaderingen voor te bereiden. De Raad heeft uit haar leden een auditcommissie samengesteld die apart vooroverleg voert met de directeur-bestuurder en de manager Financiën over begrotingen en jaarrekeningen. Vanwege het renovatieplan voor het HAAGS HISTORISCH MUSEUM is er een renovatiecommissie aangesteld die deze renovatie vanuit de Raad van Toezicht monitort en indien nodig deelneemt aan overleg met architect en gemeente.

De Raad van Toezicht heeft in 2023 vijf reguliere vergaderingen gehouden. Tijdens deze vergaderingen werden, naast de vastgestelde onderwerpen, de volgende strategische thema's behandeld:

- De gevolgen van de renovatieperiode en herinrichting van het HAAGS HISTORISCH MUSEUM voor het personeel en het personeelsbestand van de Stichting.
- Het bespreken van het Museaal concept t.b.v. de renovatie van het HAAGS HISTORISCH MUSEUM.
- Het vergroten van het cultureel ondernemerschap, mede met het oog op de herinrichting van het HAAGS HISTORISCH MUSEUM.

¹ De statuten van de Stichting zijn per 9 okt. 2023 aangepast aan de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR). De naam van de Stichting is hierbij ook veranderd van 'Stichting Haags Historisch Museum' in 'Stichting Haags Historisch Museum en Rijksmuseum de Gevangenpoort'. De Stichting is ingeschreven in het handelsregister onder nr. 41160091.

- Het voorbereiden van het bezoek van de Visitatiecommissie aan RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT, inclusief het bespreken van het voor deze visitatie door de directie gemaakte document 'Zelfevaluatie'.
- De doorvertaling van maatschappelijke, geopolitieke en technologische ontwikkelingen naar de programmering en bedrijfsstrategie van de Stichting.

De directie heeft op verzoek van de Raad van Toezicht in 2023 een diepgaand publieksonderzoek uitgevoerd naar de tentoonstelling *Macht - 800 jaar Binnenhof*. Deze tentoonstelling geldt als het visitekaartje voor het nieuwe museum. De resultaten van de evaluatie en de daaruit voortvloeiende aandachts- en actiepunten zijn binnen de Raad besproken.

Zelfevaluatie Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft in 2023 wederom een zelfevaluatie uitgevoerd. Hierbij was de directeur-bestuurder deels aanwezig. Tijdens de zelfevaluatie is gesproken over het functioneren van de Raad van Toezicht, de samenwerking tussen de Raad en de directeur-bestuurder en de onderlinge samenwerking tussen de leden van de Raad. Vastgesteld is dat de leden over het algemeen zeer tevreden zijn over de samenwerking met de directeur-bestuurder, en de onderlinge samenwerking en de rolinvulling van de afzonderlijke leden binnen de Raad.

Samen met de directeur-bestuurder is verkend wat de renovatie, sluiting en weer opening van het HAAGS HISTORISCH MUSEUM betekent voor de benodigde competenties binnen de Raad. De details van de zelfevaluatie zijn schriftelijk vastgelegd.

ATANA Den Haag

Omdat de Raad van Toezicht het belangrijk vindt om een bijdrage te leveren aan een diverser bestuurslandschap in de culturele wereld én wil werken aan de eigen D&I-leercurve, is gekozen voor deelname aan het 'ATANA Den Haag'-traject. Dit traject beoogt de diversiteit en inclusie bij Haagse cultuurinstellingen op het niveau van toezichthouders te vergroten. De Raad biedt hiertoe gedurende 2024 een trainee een leerplek aan. Als start van dit traject heeft een vertegenwoordiging van de Raad en van de directie eind 2023 deelgenomen aan de voorbereidende werksessie 'Inclusief Leiderschap'.

Relatie met adviesorganen

Een vertegenwoordiging van de Raad van Toezicht heeft het afgelopen jaar twee keer een online koffiemoment georganiseerd met de personeelsvertegenwoordiging. Daarbij kwamen onderwerpen zoals omgang met collega's en MT, werkdruk en ziekteverzuim aan bod. Deze input is geanonimiseerd teruggekoppeld aan directeur-bestuurder en de volledige Raad van Toezicht.

Jaarrekeningen 2023

De Raad van Toezicht heeft kennisgenomen van de jaarrekeningen 2023 en heeft deze in de vergadering van 9 april 2024 goedgekeurd. Tevens heeft de raad hierbij het voorstel van de directie tot resultaatbestemming bij beide musea goedgekeurd.

1.3. Samenstelling Raad van Toezicht en nevenfuncties

In het verslagjaar hebben zich geen mutaties voorgedaan. Op 31 december 2023 bestond de Raad van Toezicht uit de volgende leden:

Naam	Functie	Sinds	Termijn	Einde 1 ^{ste} termijn	Einde 2 ^{de} termijn	Einde 3 ^{de} termijn
dr. E.M. Jacobs	Vz	23-03-'17	3 ^e	--	--	23-03-'26
drs. J.I.G.J. Jeurissen	Lid	23-03-'17	3 ^e	-	-	23-03-'26
C.S. Ori MSc	Lid	01-05-'21	1 ^e	01-05-'25	01-05-'29	nvt*
prof. mr. J.A.M.A. Sluysmans	Lid	01-05-'21	1 ^e	01-05-'25	01-05-'29	nvt*
dr. M.J.S. Spierts	Lid	23-03-'17	3 ^e	-	-	23-03-'26
drs. F.C. van Steekelenburg-van der Stelt	Lid	15-05-'19	2 ^e	-	15-05-'27	nvt. ^x
drs. H.E. Veldhuizen-van den Berg	Lid	15-05-'19	2 ^e	-	15-05-'27	nvt. ^x

*Per 1-1-2019 staat Governance Code Cultuur nog slechts 2 termijnen toe van elk maximaal 4 jaar (was 3x3 jaar).

Alle leden van de Raad verrichten hun werkzaamheden onbezoldigd. De leden en de directie vervulden in 2023 de volgende (neven)functies:

Naam	(Neven)functies
dr. E.M. Jacobs	Zelfstandig ondernemer, actief als consultant, bestuurder en onderzoeker in de cultureel erfgoed sector onder meer in opdracht van Erasmus Universiteit en Maritiem Museum Rotterdam. Commissaris Vaderlandsch Fonds ter Aanmoediging van 's-Lands Zeedienst, voorzitter Vrienden Universiteitsbibliotheken Leiden, lid Registratiecommissie Museumregister Nederland.
drs. J.I.G.J. Jeurissen	Programmamanager Tijdelijke Werkorganisatie Koninkrijksrelaties, bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Waarnemend Vertegenwoordiger van Nederland in Aruba, Curaçao en Sint Maarten, bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Bestuurslid Stichting Fynn Ltd (Cézanne Tegelberg & Company)
C.S. Ori MSc	Inclusion Officer en onderzoeker aan De Haagse Hogeschool, Lid RvT MBO Rijnland en bestuurslid Stichting Leergeld Den Haag.
prof. mr. J.A.M.A. Sluysmans	Advocaat bij Van der Feltz advocaten ten Den Haag, hoogleraar onteigeningsrecht Radboud Universiteit te Nijmegen, lid bestuur Stichting Firma Mes te Den Haag, lid wetenschappelijke raad EEI, lid RvT Koninklijke Wandelbond Nederland, lid Steering Committee International Expert Group on Expropriation, lid bondsraad ANWB/lid bestuur STAK ANWB, lid redactieraad Tijdschrift voor Bouwrecht, voorzitter Vereniging voor Onteigeningsrecht, lid Raad van Advies van de Vereniging Jonge Onroerend goed Juristen (VJOJ).
dr. M.J.S. Spierts	Zelfstandig onderzoeker en publicist op het gebied van sociaal werk, educatie en cultuur, lid van de Wetenschappelijke Adviesraad van de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW).
drs. F.C. van Steekelenburg - van der Stelt MA	Directeur Mariniersmuseum te Rotterdam, lid RvT van de Stichting Help Ze Thuis komen/Stop PTSS, lid RvT Westland Cultuurweb, bestuurslid Comité 14 mei Herdenking.
drs. H.E. Veldhuizen van den Berg	Algemeen directeur bij ontwikkelingsorganisatie Cordaid.
drs. T.P. Vrij	Eigenaar (DGA) van Vrij & Visie bv, secretaris van Stichting Steunfonds HAAGS HISTORISCH MUSEUM, penningmeester van Stichting Sebastiaan Genootschap, penningmeester van Stichting Museumkwartier Den Haag, bestuurslid van de Stichting Binnenstad Den Haag, voorzitter van de Stichting Blommeland (uitgever van lokale historische boeken).

1.4. Van de directie

Het HAAGS HISTORISCH MUSEUM heeft in 2023 in nauwe samenwerking met de gemeente en architectenbureau DP6 weer volop ingezet op de aanstaande renovatie van het museum. In het najaar startte de gemeente Den Haag met de Europese aanbesteding voor de selectie van een aannemer en werd door DP6 de omgevingsvergunning aangevraagd en het Definitief Ontwerp (DO) opgeleverd.

Processen die naar verwachting in het najaar van 2024 leiden tot de daadwerkelijke start van de renovatie.

Voor de inhoudelijke vernieuwing ontwikkelde de staf van het museum een Museaal Concept waarin een verdere inhoudelijke uitwerking wordt gegeven aan de manier waarop de gekozen thema's voor de vaste presentaties per museumzaal worden ingevuld, hoe deze thema's onderling met elkaar zijn verbonden en hoe het museum na de renovatie vorm gaat geven aan educatie, programmering en marketing.

Met spraakmakende tentoonstellingen, zoals *Koloniaal Den Haag - een onvoltooid verleden* wist het HAAGS HISTORISCH MUSEUM afgelopen jaar nieuw publiek te trekken, wat 46.742 bezoekers opleverde. Hiermee werd het pre-corona bezoekersaantal van 2019 overtroffen (45.702).

Ook RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT had qua bezoekcijfers een bijzonder goed jaar. Met 61.002 bezoekers behaalden we zelfs het hoogste aantal ooit.

Verder keken wij met vertrouwen én met een gezonde spanning uit naar het bezoek van de Visitatiecommissie in november. In haar eindrapport concludeert de commissie vol lof dat 'het huis op orde is' en stimuleert zij om het plan voor de vernieuwing van de presentaties in het koude deel van de Gevangenpoort de komende jaren vooral te gaan implementeren.

In december was een belangrijke mijlpaal de ondertekening, in aanwezigheid van de staatsecretaris van OCW, van een geheel nieuw huurcontract. Dit huurcontract, waar een lange voorbereiding aan is voorafgegaan, is door het ministerie opgesteld in nauwe samenspraak met de Rijksmusea en de Museumvereniging. Het nieuwe contract geeft ons meer vrijheid én verantwoordelijkheid in het beheer en onderhoud van het museumgebouw. Met deze stap is het proces van de verzelfstandiging van de Rijksmusea, dat al in 1988 is ingezet, eindelijk afgerond.

En voor beide musea geldt: In 2023 hebben we via de in 2021 opgerichte Stichting Museumkwartier Den Haag wederom samen met de andere culturele instellingen uit dit gebied en met financiële hulp van de gemeente, diverse marketingcampagnes uitgevoerd en gezamenlijk activiteiten geprogrammeerd. Dit met als doel de identiteit en de aantrekkelijkheid van het Museumkwartier te versterken als culturele *hotspot*.

Dankzij het behalen van bovenstaande grote en ook vele kleine successen (zie hiervoor de twee bestuursverslagen) kijkt de directie met veel voldoening terug op het jaar 2023. Zo'n beetje alle doelen die we ons hadden voorgenomen zijn behaald.

1.5. Governance Code Cultuur en Code Fair Practice/Fair Pay

De Stichting past de principes en aanbevelingen van de Governance Code Cultuur 2019 onverkort toe.

Principe 1: De organisatie realiseert haar maatschappelijke doelstelling door culturele waarde te creëren, over te dragen en/of te bewaren.

- Al onze activiteiten zijn erop gericht om maatschappelijk relevant te zijn, wat te herkennen is in onze tentoonstellingen, programmering, educatie en de economische waarde die wij leveren voor de stad Den Haag door het aantrekken van zo'n 100.000 bezoekers per jaar.
- Door het zorgvuldig beheer van de collecties van beide musea bewaren wij uniek erfgoed, maken dit toegankelijk en dragen dit over aan volgende generaties.

Principe 2: De organisatie past de principes van de Governance Code Cultuur toe en licht toe hoe zij dat heeft gedaan (pas toe én leg uit). De organisatie volgt de aanbevelingen op en wijkt daar alleen gemotiveerd van af (pas toe óf leg uit).

- Er zijn geen uitzonderingen op of afwijkingen van de code van toepassing.

- Het toepassen van de principes is een vast onderdeel van de zelfevaluatie van de Raad van Toezicht.

Principe 3: Bestuurders en toezichthouders zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstrengeling, vermijden ongewenste belangenverstrengeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen.

- (Neven)functies van de directie en van de Raad van Toezicht zijn vermeld in dit jaarverslag.
- Toezicht op (de schijn van) belangenverstrengeling wordt gedaan door op iedere RvT-vergadering als vast agendapunt aan alle RvT-leden de vraag te stellen of belangenverstrengeling zich heeft voorgedaan of zou kunnen voordoen. Omdat deze situatie zich in 2023 niet heeft voorgedaan, waren ook geen mitigerende maatregelen nodig.
- Er wordt binnen de organisatie nadrukkelijk gestreefd naar en aandacht besteed aan een cultuur van openheid en transparantie, waarbij mogelijke dilemma's bespreekbaar zijn. Zo is in februari in de werkoverleggen van alle afdelingen de Ethische Code voor Musea onder de aandacht gebracht (o.a. middels een animatie van de Museumvereniging).
- Er vinden geen transacties plaats tussen bestuurders en de stichting.

Principe 4: Bestuurders en toezichthouders zijn zich bewust van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en handelen daarnaar.

- De onderlinge rol/taakverdeling en alle interne processen zijn vastgelegd in de statuten, in het document Reglement Bestuur en Toezicht, en in het document Administratieve Organisatie. Dit laatste document wordt ieder jaar van een update voorzien.

Principe 5: Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie.

- Binnen de planning- en control-cyclus is continu aandacht voor budgetbewaking en – verantwoording en voor het bewaken van de prestaties.
- De directie bespreekt het functioneren en de resultaten periodiek met de Gemeente Den Haag en met het Ministerie van OCW.

Principe 6: Het bestuur gaat zorgvuldig en verantwoord om met de mensen en de middelen van de organisatie.

- Financiën en HRM hebben specifiek de aandacht van de directie en de Raad van Toezicht.
- Goede en gezonde arbeidsomstandigheden worden gemonitord via de RI&E, die ieder jaar een update krijgt.
- Arbeidsvoorwaarden worden toegepast op basis van de Museum CAO.
- Een protocol 'Meldprocedure Integriteit en Ongewenst Gedrag' is opgesteld en geïmplementeerd. Hierin is o.a. vastgelegd wie de interne en de externe vertrouwenspersoon is. Het 'Jaarverslag 2023' van de externe vertrouwenspersoon meldt dat er geen meldingen zijn binnengekomen.
- We stimuleren de professionele ontwikkeling van de medewerkers, gefaciliteerd met een ruimhartig opleidingsbudget.
- De directie heeft minimaal twee keer per jaar een formeel overleg met de Personeelsvertegenwoordiging (PVT). Onderwerpen die op de agenda staan zijn o.a.: Museum CAO, werkdruk, ziekteverzuim, uitkomsten medewerkersonderzoek, evaluatie protocol ongewenst gedrag.
- Afgelopen zomer is gestart met een nieuwe vorm van medewerkersonderzoek. Het betreft een methode waarbij de medewerkers via een app maandelijks enkele vragen krijgen voorgelegd over hoe zij werkstress en werkgekluk beleven. De medewerker wordt vervolgens in de terugkoppeling gestimuleerd vragen bespreekbaar te maken in het team en/of bij de leidinggevende. De directie

monitort de geanonimiseerde resultaten en komt één keer per kwartaal met een analyse en indien nodig met mitigerende maatregelen.

- Twee medewerkers van de afdeling Facilitaire Zaken hebben in 2023 een cursus preventie-medewerker gevolgd. Zij kunnen in deze rol de organisatie adviseren over risico's en welzijn van medewerkers en bezoekers. Daarnaast houden zij de RI&E bij en voorzien zij dit document van aanpassingen. Openstaande punten worden hierbij ook meegenomen.
- De afdeling Facilitaire Zaken leidt jaarlijks zo'n 12 à 15 stagiaires op tot de functie van beveiliging, niveau 2 en 3. Om de vier jaar wordt onze organisatie hiertoe beoordeeld op alle voorwaarden die nodig zijn om een erkend leerbedrijf te mogen zijn. In maart meldde het Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB), dat de accreditatie afgeeft, dat onze organisatie wederom voor deze test is geslaagd. Het SBB heeft ons bovendien in juli accreditatie verleend om ook niveau 4 te mogen begeleiden.

Principe 7: De Raad van Toezicht voert zijn toezichthoudende, adviserende en werkgeversrol op een professionele en onafhankelijke wijze uit.

- De Raad van Toezicht houdt jaarlijks, in afwezigheid van de bestuurder, een zelfevaluatie.
- Bij vacatures wordt extern geworven conform een vooraf opgesteld functieprofiel.

De directie past verder vol overtuiging de code Fair Practice/Fair Pay toe. Wij betalen onze inhuurkrachten conform onze cao. Zij krijgen allen een uurtarief wat gebaseerd is op de betreffende functieschaal. Voorbereidingsuren worden ook betaald. Daarnaast investeren we in de ontwikkeling van onze vrijwilligers en museumdocenten met gerichte trainingen, bijeenkomsten en voortgangsgesprekken en worden zij voor alle personeelsactiviteiten uitgenodigd.

1.6. Financieel beleid en risicobeheersing

Ons financiële beleid richt zich op het waarborgen van de financiële stabiliteit en duurzaamheid van beide musea. Er zijn duidelijke kaders voor de financiële prestaties waarbij we continue de financiële middelen, budgetten en investeringen bewaken. Ook sturen we daar waar mogelijk op kostenbeheersing. In onze planning&control-cyclus wordt maandelijks op basis van de *actuals* een financiële *forecast* gemaakt en eventueel bijgesteld. Ten behoeve van een integrale risico-beheersing heeft de directie in januari 2023 de bedrijfsbrede risicoanalyse van een update voorzien. In deze analyse worden alle processen op de gebieden governance, financiën, ICT-, P&O-, collectiebeheer, facilities en fraude getoetst op mogelijke strategische, tactische en operationele kwetsbaarheden. Van de in totaal 86 potentiële risico's die zijn geïnventariseerd, waren er vier als 'hoog' en veertien als 'middel' gekwalificeerd. Die met de kwalificatie 'hoog' betreffen allemaal risico's die te maken hebben met de financiering van de toekomstige inrichting van het gerenoveerde HAAGS HISTORISCH MUSEUM. De mitigerende maatregelen richten zich op de versterking van ons dcultureel ondernemerschap, vooral richting bedrijven en (vermogende) particulieren.

De frauderisicoanalyse maakt ook deel uit van onze risicoanalyse en is gericht op het onderkennen van de bedrijfsrisico's, het inschatten van het belang en de waarschijnlijkheid van deze risico's en het ondernemen van acties. Het niet-effectief beheersen van risico's rondom fraude kan leiden tot aanzienlijke financiële en reputatieschade. Om de risico's op fraude te beperken zijn er mitigerende maatregelen genomen.

1.7. Financiële uitkomst 2023

De exploitatie voor de twee musea geeft samen het volgende beeld over 2023:

	Actueel 2023 €	Begroting 2023 €	Actueel 2022 €
Directe en indirecte opbrengsten	1.068.251	850.144	766.813
Bijdragen uit private middelen	69.978	90.000	24.315
Structurele subsidie Ministerie van OCW voor GP	588.242	568.455	546.591
Structurele subsidie Gemeente Den Haag voor HHM	2.100.601	2.100.601	1.982.701
Incidentele subsidies en bijdragen uit publieke middelen	222.946	10.000	113.452
Baten	4.050.019	3.619.200	3.433.872
Lasten	3.492.259	3.525.479	3.143.459
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	557.760	93.721	290.413
Rentebaten en -lasten	-9.114	1.000	4.829
Mutatie aankoopfonds HHM/GP	35.000	35.071	22.718
Exploitatieresultaat	531.874	57.649	262.866
Het exploitatieresultaat bestaat uit:			
- Haags Historisch Museum	373.587	57.649	190.094
- Museum de Gevangenpoort	158.287	0	72.772
Exploitatieresultaat	531.874	57.649	262.866
Voorstel resultaatbestemming			
HHM resultaat	373.587	57.649	190.094
- Mutatie bestemmingsreserve museale vernieuwing	369.711	-	95.047
- Mutatie bestemmingsreserve fondswerving fase 1	3.876	-	
Ten laste / gunste van de algemene reserve	0	57.649	95.047
GP resultaat	158.287	0	72.772

In de afzonderlijke hoofdstukken en bijlagen zijn de baten en lasten evenals de balansposten nader gespecificeerd.

1.8. Korte toelichting op het exploitatieresultaat en voorstel tot resultaatbestemming

Het HAAGS HISTORISCH MUSEUM sluit het jaar 2023 af met een positief resultaat van € 373.587. Dit hebben we o.a. bereikt door het ontvangen van meer (betalende) bezoekers dan verwacht, wat € 127.975 aan extra publieksinkomsten opleverde. De overige inkomsten, waaronder de exploitatiesubsidies zijn € 31.361 hoger dan begroot. Dit komt volledig uit de incidentele bijdragen uit publieke middelen. o.a. door de indexeringen van de subsidies

Qua kosten hebben we ook in 2023 verder gekeken naar het optimaliseren van de processen en zijn we daar waar mogelijk extra zuinig geweest om geld te sparen voor de financiering van de inrichting van het te renoveren museum. Hierdoor komen de totale lasten € 156.602 onder de begroting uit, ondanks de kostenstijging van veel leveranciers.

Omdat de inhoudelijke vernieuwing en de renovatie van het museumgebouw de komende jaren van onze organisatie extra inzet van geld en middelen blijft vragen, verzoeken wij de gemeente Den Haag toestemming om dit positieve resultaat aan de bestemmingsreserve Museale Vernieuwing toe te voegen. Hierdoor hebben wij de komende jaren ten behoeve van de inrichting van het vernieuwde

museum een spaarpot van € 710.646 beschikbaar. Bij het resultaat van 2022 heeft Het HAAGS HISTORISCH MUSEUM een verzoek bij de gemeente Den Haag ingediend om een bedrag van € 95.047 toe te voegen aan de algemene reserve. De gemeente Den Haag heeft ons in maart 2023 verzocht om voor dit bedrag een bestemmingsreserve Frixtie aan te maken om de mogelijk financiële tegenvallers tijdens de renovatie op te vangen. De Raad van Toezicht is hiermee akkoord gegaan op 9 april 2024.

Ook RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT heeft het jaar met een positief resultaat afgesloten: € 158.287. Dit komt vooral door de toename van het aantal betalende bezoekers, als gevolg van de overgang naar een mix van groeps- en individueel bezoek in samenhang met het aanbieden van losse rondleidingen. Hierdoor komt de publieksinkomsten uit op € 575.001. In vergelijking met de begroting is dit een stijging van € 97.501.

Daarnaast is ook bij RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT zoveel mogelijk gedaan om de kostenstijging van veel leveranciers te compenseren door procesoptimalisatie.

Het voorstel voor resultaatbestemming is om dit resultaat in zijn geheel toe te voegen aan de algemene reserve van de Gevangenpoort.

Den Haag, 9 april 2024

T. P. Vrij

E.M. Jacobs

Directeur-bestuurder
STICHTING HAAGS HISTORISCH MUSEUM EN
RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT

Voorzitter Raad van Toezicht
STICHTING HAAGS HISTORISCH MUSEUM EN
RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT

2. Jaarrekening Stichting HAAGS HISTORISCH MUSEUM EN RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT

2.1. Balans per 31 december 2023

(na verwerking van de resultaatbestemming)

	2023 €	2022 €
ACTIVA		
Vaste activa		
Materiele vaste activa	560.990	528.318
Vlottende activa		
Onderhanden projecten	-	19.898
Vorraden	36.236	26.008
Vorderingen	186.941	200.889
Liquide middelen	1.941.176	1.507.815
Totaal vlottende activa	2.164.352	1.754.609
Totaal activa	2.725.342	2.282.927
PASSIVA		
Eigen Vermogen		
Algemene reserve Haags Historisch Museum	428.834	523.881
Algemene reserve Museum de Gevangenpoort	598.286	439.999
Bestemmingsreserves Haags Historisch Museum	813.469	358.052
Totaal Eigen Vermogen	1.840.589	1.321.931
Aankoopfonds	172.899	160.550
Vorzieningen		
Voorziening groot onderhoud GP	93.140	74.800
Voorziening MOIP HHM	174.702	160.482
Overige voorzieningen	50.000	-
Totaal voorzieningen	317.842	235.282
Langlopende schulden	-	-
Kortlopende schulden	394.013	565.164
Totaal passiva	2.725.342	2.282.927

2.2. Exploitatierkening over 2023

	Actueel 2023	Begroting 2023	Actueel 2022
Baten	€	€	€
Eigen inkomsten			
Kaartverkoop	908.060	683.200	646.878
Overige publieksinkomsten	99.559	98.944	46.902
Publieksinkomsten	1.007.619	782.144	693.780
Sponsorinkomsten	-	-	-
Overige directe inkomsten	10.414	2.000	9.638
Totaal overige directe inkomsten	10.414	2.000	9.638
Totaal directe inkomsten	1.018.033	784.144	703.418
Indirecte inkomsten	50.218	66.000	63.395
Private middelen - particulieren	-	-	-
Private middelen - bedrijven	285	-	565
Private middelen - private fondsen	-	-	-
Private middelen - goede doelenloterijen	69.693	90.000	23.750
Bijdrage uit private middelen	69.978	90.000	24.315
Totale eigen inkomsten	1.138.230	940.144	791.128
Subsidie OCW GP	588.242	568.455	546.591
Subsidie gemeente Den Haag HHM	2.100.601	2.100.601	1.982.701
Totaal incidentele publieke subsidie	222.946	10.000	113.452
Totaal subsidies	2.911.789	2.679.056	2.642.744
Totale baten	4.050.019	3.619.200	3.433.872
Lasten			
Personeelslasten	1.849.378	2.072.834	1.870.495
Huisvestingslasten	701.124	664.199	539.195
Afschrijvingen	109.549	77.804	115.248
Aankopen	4.385	-	-
Overige lasten	827.823	710.641	618.521
Totale lasten	3.492.259	3.525.479	3.143.459
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	557.760	93.721	290.413
Saldo rentebaten/-lasten	-9.114	1.000	4.829
mutaties aankoopfonds / collectiefonds	35.000	35.071	22.718
Exploitatieresultaat (6+7+8)	531.874	57.649	262.866

	Actueel 2023	Begroting 2023	Actueel 2022
	€	€	€
Voorstel Resultaatbestemming			
Exploitatieresultaat	531.874	57.649	262.866
Mutatie bestemmingsreserves HHM	373.587	57.649	95.047
Mutatie bestemmingsreserves GP	-	-	-
Saldo mutatie algemene reserve	158.287	0	167.819

2.3. Algemene toelichting en Grondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt in euro's volgens de richtlijnen van de subsidiegevers van de musea: de gemeente Den Haag en het Ministerie van OCW. De jaarverslaggevingsregels zoals opgenomen in 'het Handboek verantwoording Erfgoedwetsubsidie 2021-2024, 'het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024', 'de Algemene Subsidie Verordening Den Haag 2014 (ASV 2014)' en 'de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017' zijn in acht genomen. De jaarrekening is tevens op basis van de richtlijnen RJ 640 'Organisaties zonder winststreven' opgemaakt.

De jaarrekening is samengesteld uit de financiële verantwoordingen van beide musea. De wettelijk vereiste toelichtingen van de balans en resultatenrekening zijn opgenomen in respectievelijk bijlage 1 en bijlage 2 en zijn daarmee een integraal onderdeel van deze vereiste toelichting.

In de jaarrekening is als grondslag voor waardering en resultaatbepaling de historische kostprijs gehanteerd. Activa en passiva zijn, tenzij anders vermeld, opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Collecties

Ten aanzien van de museale collecties geldt het volgende: het eigendom van de collecties berust bij de gemeente Den Haag (voor het HAAGS HISTORISCH MUSEUM) en bij het Rijk (voor RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT). De stichting beheert de collecties in overeenstemming met daartoe afgesloten overeenkomsten. De collecties zijn niet opgenomen op de balans. De beheerovereenkomst met de Gemeente Den Haag is afgesloten op 1 april 1997 voor een duur van tenminste 30 jaar. Het ministerie van OCW heeft in maart 2016 de stichting voor onbepaalde tijd belast met de zorg voor het beheer van de museale cultuurgoederen van de Staat, die RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT nu beheert. Met ingang van 2017 heeft de minister in het kader van de Erfgoedwet een subsidie toegekend waaronder een vergoeding voor beheer van de collectie.

Verplichtingen verbonden aan de exploitatiesubsidies

De gemeente Den Haag en het Ministerie van OCW hebben hun subsidies verleend onder vaststelling van prestatieafspraken over o.a. bezoekersaantallen. Zie hiervoor de beide bestuursverslagen. Om te voldoen aan de eis van de subsidiegevers voor zowel een functionele als een categoriale indeling van de exploitatierekening zijn in de bijlagen afzonderlijke exploitatierekeningen van beide musea opgenomen. In de jaarrekening wordt voor de Stichting als geheel de exploitatierekening gepresenteerd volgens het categoriale model van het Ministerie van OCW.

Begroting

Voor het HAAGS HISTORISCH MUSEUM is uitgegaan van de jaarbegroting 2023 zoals die is goedgekeurd door de Raad van Toezicht op 22 september 2022. Voor RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT is uitgegaan van de jaarbegroting 2023, goedgekeurd door de Raad van Toezicht op 17 november 2022.

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingprijs verminderd met de lineaire afschrijvingen volgens vaste percentages van de aanschafwaarden. De afschrijvingspercentages zijn vastgesteld op basis van de verwachte economische gebruiksduur. De jaarlijkse afschrijvingen zijn voor:

- vaste inrichting (beide musea): 10%
- installaties (beide musea): 10%-20%
- automatiseringsapparatuur (beide musea): 20%-33,3%
- overige inventarissen en depotinrichting (beide musea): 5%-20%

Aanschaffingen voor de museale collectie worden niet geactiveerd (zie hierboven).

De baten en lasten vanuit het onderhanden werk aan de exploitatierekening worden toegerekend op basis van de looptijd van de tentoonstelling. Het saldo wordt onder de materiele vaste activa geactiveerd en afgeschreven over de resterende looptijd van de tentoonstelling. Dit wordt alleen zo verwerkt voor tentoonstellingen die over de jaargrens heenlopen.

Onderhanden projecten

Onder de vlottende activa zijn de tijdelijke tentoonstellingen opgenomen waarvan de uitgaven per balansdatum voorlopen op de bijdragen als onderhanden projecten. Deze zijn gewaardeerd tegen verkrijgingprijs onder aftrek van verkregen bijdragen. Onder de kortlopende schulden zijn de projecten opgenomen waarvan de bijdragen per balansdatum voorlopen op de uitgaven. Indien er geen toekomstige baten zijn te relateren aan projecten worden de lasten direct toegerekend op het moment van ontstaan (voorzichtigheidsbeginsel). Lasten die ontstaan na afsluiting van een project worden toegevoegd aan de lasten in het resultaat.

Voorraden

De winkelvoorraad is gewaardeerd tegen de laatst bekende inkoopprijs of, indien lager, de verkoopprijs. Op de voorraad is een voorziening voor incurante artikelen in mindering gebracht als er sprake is van incurante artikelen. Een artikel is incurant wanneer de omloopsnelheid beneden de 20% komt, of wanneer er sprake is van een publicatie bij een tentoonstelling die inmiddels is afgelopen.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen. Vorderingen hebben een looptijd van minder dan 1 jaar.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Er is geen specifieke grondslag voor het eigen vermogen.

Voorzieningen

Voor de grondslagen die hiervoor zijn gehanteerd wordt verwezen naar de specifieke toelichting op de betreffende voorzieningen (zie de bijlagen).

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld. Voor de berekeningsmethode van de verplichting voor niet opgenomen vakantiedagen wordt verwezen naar de toelichting.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Resultaatbepaling

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en lasten. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben, ongeacht of ze tot ontvangsten of uitgaven hebben geleid. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum gerealiseerd zijn. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden voor balansdatum, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld op basis van de veronderstelling van continuïteit. Het bestuur van de stichting heeft op basis van de uitkomsten van 2023, de vermogenspositie en de begroting voor 2024 met inbegrip van de meerjarig toegekende subsidies op basis van de in de Erfgoedwet verankerde taak geen reden om te veronderstellen dat de continuïteit in het geding is. Indien er aanleiding toe is, zal actie worden ondernomen om de continuïteit te waarborgen.

Toerekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Subsidies

In de jaarrekening zijn project- en exploitatiesubsidies als baten verwerkt, welke pas na afloop van respectievelijk het project of het boekjaar definitief worden vastgesteld.

Voor het doteren aan de bestemmingsreserve moet voor beide musea schriftelijk toestemming worden gevraagd aan de subsidiegevers.

Voor RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT is van belang dat de Erfgoedwet in 2019 is gewijzigd. Vanaf 2022 betekent dit dat de subsidiestromen tussen de drie subsidies die het museum krijgt voor huisvesting, collectiebeheer en publieksactiviteiten zijn ontschot. Het museum kan deze middelen naar eigen

inzicht inzetten - dus ook voor een evt. exploitatietekort - zolang het maar aan de wettelijke taak en subsidieverplichtingen voldoet.

Bijdragen in natura

De stichting maakt gebruik van bijdragen in natura, vooral in de vorm van vrijwilligerswerk, *free publicity* en resultaten van onderzoek die voortvloeien uit samenwerking met derden. In de jaarrekening zijn deze bijdragen niet gekapitaliseerd.

2.4. Wet normering topinkomens

Algemeen

Beide musea volgen sinds 1 januari 2021 de Museum CAO. De Stichting keert geen bezoldigingen uit die hoger zijn dan de geldende WNT-norm. De leidinggevende topfunctionarissen in de organisatie zijn de bestuurders (de directeur-bestuurder) en de toezichthoudende topfunctionarissen (de leden van de Raad van Toezicht, welke geen bezoldiging ontvangen).

WNT-verantwoording 2023 Stichting HAAGS HISTORISCH MUSEUM en Rijksmuseum de Gevangenpoort

Het voor de Stichting toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000, het algemeen bezoldigingsmaximum.

Bezoldiging topfunctionarissen

Gegevens 2023	
T. Vrij	
Functiegegevens	Algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01-01-2023 tm 31-12-2023
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	nee
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	156.590
Beloningen betaalbaar op termijn	-
<i>Subtotaal</i>	156.590
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-
Bezoldiging	156.590
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	nvt
Gegevens 2022	
T. Vrij	
Functiegegevens5	Algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01-01-2022 tm 31-12-2022
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	nee
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	146.244
Beloningen betaalbaar op termijn	-
<i>Subtotaal</i>	146.244
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000
Bezoldiging	146.244

Tabel 1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

Naam	Functie
dr. E.M. Jacobs	Vz
drs. J.I.G.J. Jeurissen	Lid
C.S. Ori MSc	Lid
prof. mr. J.A.M.A. Sluysmans	Lid
dr. M.J.S. Spierts	Lid
drs. F.C. van Steekelenburg-van der Stelt	Lid
drs. H.E. Veldhuizen-van den Berg	Lid

1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder

Topfunctionarissen inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder

3. Bestuursverslag 2023 – HAAGS HISTORISCH MUSEUM

3.1. Positionering

In het Beleidsplan 2021-24 heeft het HAAGS HISTORISCH MUSEUM zijn missie als volgt verwoord:

De geschiedenis van Den Haag is groter dan alleen Den Haag. Het is van lokale, van nationale en zelfs van internationale betekenis. Vanuit onze historische locatie aan de Hofvijver vertellen we deze unieke geschiedenis aan zowel inwoners van de stad als aan toeristen.

We doen dat met trots, door het heden en verleden met elkaar te verbinden, met klérrijke verhalen van Hagenaars en met tot de verbeelding sprekende objecten uit onze collectie. Bij voork€ in co-creatie met stadsbewoners.

3.2. Organisatie en personeel

Het aantal fte's en medewerkers bij de Stichting als geheel en het aantal daarvan bij het HAAGS HISTORISCH MUSEUM is als volgt:

Soorten contract 2023	Personeel Stichting HHM		Personeel HHM	
	fte	mdw	fte	mdw
# uren volledige werkweek	36		36	
Totaal				
- waarvan vast contract (*)	25,7	40,0	15,5	35,0
- waarvan inhuur (*)	1,3	4,0	0,9	4,0
# stagiaires	7,0	7,0	3,5	7,0
# vrijwilligers	2,0	27,0	1,0	4,0

(Peildatum is 31-12-2023; bij de SHHM-totalen mdw's is er overlap tussen HHM en GP omdat de meeste mdw's voor beide musea werken)

3.3. Aantal bezoekers en hoofdactiviteiten

Het HAAGS HISTORISCH MUSEUM heeft zich sterk hersteld na de coronacrisis. Het museum trok in 2023 46.742 bezoekers. Dit is meer dan 10.000 bezoekers boven de prognose voor 2023, maar ook boven een 'normaal' jaar van vóór corona (45.000 bezoekers). Met 20% meer bezoekers dan in 2022 hebben we de negatieve effecten van de coronacrisis ruim achter ons gelaten.

In 2023 organiseerden we een viertal succesvolle tentoonstellingen die alle veel publiek trokken:

- *Haags Haar* (t/m 5 maart).
Een kleine, vrolijke tentoonstelling over Haagse matten, koninklijke kapsels, Afro haar, suikerspinnen, hanenkammen, pruiken en kale knikkers.
- *Koloniaal Den Haag, een onvoltooid verleden* (25 maart t/m 3 september).
Samen met de stad stond het museum in dit project stil bij de rol van Den Haag in het koloniale verleden. Stadsgenoten vertelden zelf hun verhalen over het koloniale verleden en lieten zien hoe dit ook vandaag hun levens nog beïnvloedt. Tegelijk ging de tentoonstelling in op de koloniale bestuurders en op de mensen die destijds de gevolgen van deze besluiten voelden. Hun verhalen maakten duidelijk hoe verreikend de besluiten waren die hier in Den Haag werden genomen. Niet eerder was een tentoonstelling gerealiseerd met de focus op de Haagse, bestuurlijke kant van het kolonialisme en de gevolgen daarvan. Deze nieuwe informatie toonde daarmee ook andere perspectieven. De tentoonstelling en het publieksprogramma werden samengesteld in co-creatie met partners uit het Netwerk Erfgoed Haagse Migranten.
Het succes van deze tentoonstelling schuilt niet alleen in de positieve bezoekcijfers, maar vooral ook in de impact die we hebben kunnen maken. De tentoonstelling maakte veel los bij onze bezoekers, waarvan velen met (familiaire en historische) banden met de voormalige

koloniën, een publiek dat niet vanzelfsprekend een museum bezoekt, maar ons ditmaal goed wist te vinden.

- *Frederick Linck. Foto's van Den Haag in de jaren '70* (v.a. 7 oktober).
Aanleiding voor deze tentoonstelling is de schenking van ruim 150 foto's uit de nalatenschap van de Haagse fotograaf Frederick Linck. Een selectie uit deze collectie toont het verval en de sloop van de Haagse binnenstad in de jaren '70, een wereld die op het punt staat om te verdwijnen. Vooral mensen hebben Lincks' aandacht. In melancholische en ontwapenende portretten legt hij zijn buurtgenoten vast. De foto's worden in de tentoonstelling aangevuld met verhalen van buurtbewoners die hem hebben gekend en met een podcast. Vooral de oudere Hagenaars en Hagenezen liepen de deur plat, een reden om deze tentoonstelling in 2024 te verlengen.
- *Klein, kleiner, groots. Ontdek het grote poppenhuis van Lita de Ranitz* (v.a. 18 november).
Het grote poppenhuis van Lita de Ranitz uit 1910 is één van onze topstukken. Het is uniek vanwege zijn kunstcollectie en het tijdsbeeld dat het oproept. Een tijd waarin enerzijds moderne uitvindingen doordringen in het huishouden maar anderzijds de klassenverschillen tussen *upstairs* en *downstairs* nog enorm zijn. De collectie De Ranitz omvat nog meer poppenhuizen, miniaturen en poppen, waarvan, naast het grote poppenhuis, tevens een selectie is te zien in deze tentoonstelling. De presentatie wordt met audiovisuele middelen ondersteund waardoor de bezoekers de collectie op een geheel nieuwe en moderne manier ervaren. Deze nieuwe presentatie zal na de renovatie van het museum terugkeren als vaste opstelling.

Naast de tijdelijke tentoonstellingen bood het museum een drietal vaste presentaties: *Macht - 800 jaar Binnenhof*, *Den Haag Vandaag* en *Poppenzolder* (deze laatste is in oktober gesloten). Met name de tentoonstelling *Macht* wordt hoog gewaardeerd en trekt ook op eigen kracht publiek. Gezinnen met kinderen kunnen in de salon en op de ontdekzolder een educatieve opstelling bezoeken over het leven in Den Haag rond 1900. En in het souterrain van het museum kan men een fotopresentatie zien van het participatieproject *MijnDenHaag**.

We hebben in 2023 geen tentoonstellingen op locatie georganiseerd maar zijn wel druk bezig geweest met de voorbereidingen voor een pop-up presentatie over *Koloniaal Den Haag* waarmee we begin 2024 de stad in zullen trekken.

Het bezoekersaantal van 46.742 ligt ruim boven de prestatienorm van 36.000 bezoekers die met de Gemeente Den Haag is vastgesteld voor 2023. Ook aan de norm om drie tijdelijke tentoonstellingen te organiseren hebben wij voldaan. Tevens voldeden wij in 2023 met o.a. het project *Koloniaal Den Haag* aan de verplichting om toegankelijke tentoonstellingen en andere activiteiten over geschiedenis en erfgoed van Haagse migranten onderdeel van ons beleid te maken.

3.4. Collectie

Collectieplan en verwervingen

Het collectieplan werd in 2023 volledig geactualiseerd. Deze vernieuwde versie staat voor een belangrijk deel in het teken van de naderende renovatie en vernieuwing van het museum. Zo zijn in het kader van het project 'Eigentijds Verzamelen' de sterktes en zwaktes van de collectie op de kernthema's Regeringsstad, Hofstad, en Stad van Zand en Veen in kaart gebracht. Daarnaast is een vierde verzamelgebied aan deze kernthema's toegevoegd: Diversiteit en Migratie.

Tot de belangrijkste verwervingen in 2023 behoren:

- Een verzameling stereodia's (350 stuks) gemaakt door Marius Dirk Robert Merens uit ca. 1910-1920 (schenking, 2023).
- Het schilderij 'Een deftig gezelschap met jachthond bij de Ver-Huellbank in de Scheveningsche Bosjes te Den Haag' door Pieter Haaxman (aankoop, 2023-0002-SCH).

- Een aquarel met Betsy de olifant in de Haagse Dierentuin door H.M. Horrix (aankoop, 2023-0003-SCH).
- 152 foto's uit de nalatenschap van de Haagse fotograaf Frederick Linck (schenking, 2023).

Registratie, conservering, onderzoek en publicaties

Met het afronden van het project 'Impuls collectiebeheer' zijn medio 2023 alle ongeregistreerde objecten in onze collectie aan de collectiedatabase Axiell toegevoegd. Dit heeft geleid tot een officiële uitbreiding van onze collectie met zo'n 6.000 objecten. De omvang van de collectie 'groeide' zo van ca. 7.000 objecten naar ca. 13.000 objecten (om precies te zijn: Axiell bevatte op 31 december 2023 12.390 records, waarbij één record soms meerdere objecten kan bevatten). Nagenoeg 100% van de objecten is nu ook voorzien van een afbeelding.

Daarnaast zijn de 1.700 verhalen die de afgelopen jaren zijn opgehaald in het project 'MijnDenHaag*' ook in Axiell geregistreerd. Deze vormen de Verhalencollectie van het museum en zijn in Axiell duidelijk onderscheiden van de fysieke collectie met de letter 'V' in het inventarisnummer. Ook is de gehele collectie online toegankelijk gemaakt via de website van het museum. Tevens is de collectie opgenomen in de 'Collectie Nederland'. Een link naar deze collectie staat ook op de website.

De volgende schilderijen uit de collectie zijn in 2023 gerestaureerd:

- Lijst van het schilderij 'Het uittrekken van officieren en vaandrig van het Haagse Oranje vendel' (2011-0001-SCH): restauratie van een kleine beschadiging als gevolg van het werken van de verschillende soorten hout.
- Schilderij 'Een deftig gezelschap met jachthond bij de Ver-Huellbank in de Scheveningsche Bosjes te Den Haag' (2023-0002-SCH): kleine, esthetische restauratie na aankoop.
- Portret 'Sebastiaen Egbertz. De Jong' (1870-0001-SCH): verwijderen Japans papier en kleine conserverende behandeling.
- Schilderij 'Korte Lombardstraat te Den Haag' (0000-0116-SCH): verwijderen Japans papier en kleine conserverende behandeling.

Medewerkers van het museum verzorgden de volgende publicaties:

- Tilborg, Lex van, en Lynn Ruiter i.s.m. Podworkz, Sloop, sekswerk en avontuur – Verhalen uit de Haagse Binnenstad, Den Haag, 2023 [3-delige podcastserie bij de tentoonstelling Frederick Linck - Foto's van Den Haag in de jaren '70].
- Tilborg, Lex van, en Frank de Hoog, 'Haagse bluf op doek', in: *Holland: historisch tijdschrift* 55 (2023), nr. 3 [over de serie 17de- en 18de-eeuwse Haagse magistraatsportretten].
- Tilborg, Lex van, 'De Haagse "wallen"', in: *Haagse Historie*, nr. 29 (2023).
- Tilborg, Lex van, 'Tijdsbeeld', in: *Haagse Historie* (2023) [nrs. 27-30; vaste rubriek over veranderend stadsbeeld]
- Veenvliet, Valerie, 'Java-Oorlog - de prins en de gouverneur-generaal', in: *Haagse Historie*, nr. 27 (2023).
- Veenvliet, Valerie, 'Slavenopstand op Curaçao – Kikkert versus Tula', in: *Haagse Historie*, nr. 28 (2023).
- Veenvliet, Valerie, 'Na de dekolonisatie', in: *Haagse Historie*, nr. 29 (2023).
- Veenvliet, Valerie, 'Rasp, 17de-eeuwse werkstraf in het tuchthuis', in: *Vind Magazine*, nr. 51 (2023).
- Veenvliet, Valerie, 'HAAGS HISTORISCH MUSEUM en Rijksmuseum de Gevangenpoort in 2022', in: *Jaarboek Die Haghe* (2023).

Opvolging aanbevelingen inspectie

In 2022 waren al veel van de inspectiepunten van Erfgoedhuis Zuid-Holland opgevolgd, zoals het controleren van standplaatsen, toevoegen van afbeeldingen in de database en schrijven van procedures over Integrated Pest Management (IPM). In 2023 zijn de resterende zaken aangepakt:

- Een uitbreiding en actualisering van het Collectiehulpverlening-plan, kortweg CHV-plan.
- Het via een gezamenlijke training (met de afdelingen Collectie, Publiekszaken en Facilitaire Zaken) oefenen van de collectiehulpverlening.
- Het scheiden van alle rekvisieten in het depot van de echte collectie, door deze te voorzien van nieuwe objectnummers (beginnend met de letter 'R' van rekvisiet).
- Het opstellen van een Informatie- en Digitaliseringsplan. Hierdoor is er nu meer informatie te vinden over onze collectie op de website en worden er elk jaar 10 nieuwe *story's* over de geschiedenis van Den Haag toegevoegd.

Met voldoening concluderen wij dat na twee jaar van hard werken alle achterstanden in het beheren van de collectie zijn weggewerkt en dat onze collectie volledig voldoet aan alle registratie-eisen.²

Presentatie collectie

Veel topstukken uit de eigen collectie worden gepresenteerd via de permanente en tijdelijke tentoonstellingen in het museum, via posts op social media en via de website.

Het aantal voor het publiek zichtbare objecten in het museumgebouw in de vaste opstellingen is 1.345 objecten. Het aantal objecten in de tijdelijke tentoonstellingen:

- In de tentoonstelling *Koloniaal Den* toonden we 12 objecten uit eigen collectie en 27 bruiklenen uit 13 verschillende instellingen. Ook toonden we in deze tentoonstelling objecten van 20 participanten.
- In de tentoonstelling *Frederick Linck* tonen we 43 objecten uit eigen collectie en twee bruiklenen.
- In de tentoonstelling *Klein, Kleiner, Groots* tonen we 880 poppenhuis objecten en één bruikleen (een prachtig portret van Lita de Ranitz).

Voor (tijdelijke) tentoonstellingen bij musea en culturele instellingen in Nederland werden 8 objecten in bruikleen gegeven, waarvan één object als langdurig bruikleen.

Het decor van het Binnenhof in de eerste zaal van de tentoonstelling *Macht* is in 2023 uitgebreid met twee objecten: een kleine, verfijnde gouache op perkament uit circa 1590-1600 van de Hofvijver (die we in 2022 hadden verworven), en twee leeuwenbotjes die in 2022 op het Buitenhof bij opgravingen zijn gevonden (een langdurige bruikleen van de Archeologische dienst).

Met alle in dit hoofdstuk genoemde activiteiten voldeed het museum aan de prestatienormen van de gemeente ten aanzien van beheer en ontsluiting van de collectie.

3.5. Educatie en participatie

Ontwikkelingen in educatief aanbod

Het HAAGS HISTORISCH MUSEUM neemt deel aan de bestaande stedelijke netwerken voor cultuureducatie: Cultuurschakel, Ladekast COH en Cultuurmenu PO en VO. Wij actualiseren en vernieuwen ons onderwijsaanbod regelmatig met als doel dit af te stemmen op de wensen van scholen en te laten passen binnen doorlopende leerlijnen.

² Voor het op orde brengen van onze collectieregistratie ontvingen we in 2021 van de gemeente Den Haag onder de noemer *Impuls collectiebeheer* een subsidie van €100.000 (zie brief met kenmerk ABBA/VL/38791). Deze subsidie is in 2022 in zijn geheel besteed en in het jaarverslag 2022 verantwoord. In 2023 is het project op eigen kosten verder gegaan met o.a. het registreren van de poppenhuis-collectie van Lita de Ranitz, zo'n 3000 objecten. Met ondersteuning van het Mondriaan Fonds zijn ook 1700 MijnDenHaag*-verhalen aan de collectie database toegevoegd.

In 2023 is een museumles en onderwijsdossier bij *Koloniaal Den Haag* gemaakt voor groep 7 en 8 van het primair onderwijs en klas 1 en 2 van het voortgezet onderwijs. We zijn zeer trots op de spin-off van dit educatieve materiaal:

- Centrum 16/22 nam delen over in het lespakket dat zij in opdracht van de gemeente Den Haag maakt over het Haagse slavernijverleden. We namen actief deel aan de klankbordsessies voor deze lessenserie.
- De Haagse Hogeschool organiseerde een *minor* over racisme en discriminatie op de werkvloer en gebruikte het verhaal van de tentoonstelling als lesmateriaal voor studenten. Een aantal studenten heeft - uit eigen beweging- studieopdrachten in het museum uitgevoerd.
- Het onderwijsdossier wordt vermeld op een landelijke website met kwalitatief hoogstaand lesmateriaal over Nederlands-Indië (lancering in 2024).

Het bestaande lesprogramma 'De kunst van het doorgeven', dat in samenwerking met MuseaBekennenKleur is ontwikkeld, kreeg een inhoudelijke update; deze driedelige lessenserie gaat over culturele diversiteit in de stad en de representatie daarvan in het museum.

Voor het MBO is een les bij de tentoonstelling *Haags Haar* gemaakt, speciaal voor de Kappersopleiding op de Nederlandse Beauty School, een totaal nieuwe doelgroep van het museum.

Met bovengenoemde activiteiten voldeed het museum aan de prestatienorm van de gemeente ten aanzien van de ontwikkeling en het aanbieden van activiteiten voor het cultuuronderwijs.

Gerealiseerd schoolbezoek

Ondanks de hierboven gemelde inzet om ons lesaanbod continu te vernieuwen, halen we de genoemde aantallen educatief schoolbezoek uit het Activiteitenplan 2023 echter niet.

Bij *deelnemende leerlingen Haagse scholen voor primair onderwijs* halen we 68% van het geraamde aantal en daalde het aantal leerlingen zelfs t.o.v. 2022. Bij *deelnemende leerlingen Haagse scholen voor voortgezet onderwijs* halen we 78% van het geraamde aantal.

Omdat we zien dat het aantal PO-boeking voor de 2^e helft van het huidige schooljaar (dat loopt van jan-jun 2024) is aangetrokken, maken we ons vooral zorgen over de daling bij het Voortgezet Onderwijs (ook voor niet-Haagse scholen). De tijdelijke sluiting van het Binnenhof en de verhuizing van het programma van ProDemos naar de nieuwe tijdelijk locatie van de Tweede Kamer, is de belangrijkste oorzaak dat VO-scholen het gebied rond het Binnenhof fors minder aandoen. Het positieve effect van combi-bezoeken aan Binnenhof en ons museum (tentoonstelling *Macht*) is daarmee tijdelijk weggevallen.

Als gevolg van deze oorzaken zijn de kwantitatieve prestatienormen van de gemeente ten aanzien van het aantal te bereiken leerlingen uit het Haagse PO en VO in 2023 niet gehaald.

Zie voor een overzicht van gerealiseerde aantallen lessen en leerlingen de tabel in paragraaf 3.12.

Het museum organiseerde, naast het aanbod voor scholen, diverse activiteiten in de vrije tijd vanuit HIP's, de Historische InformatiePunten in wijkbibliotheken. Dit doen wij in samenwerking met de Bibliotheek Den Haag, Haags Gemeentearchief, Dienst Archeologie en de afdeling Monumentenzorg. Deze waren in 2023 succesvol. Tijdens twintig HIP-activiteiten ontvingen we 292 deelnemers.

Voor kinderen en hun (groot)ouders waren er verder vier familierondleidingen in het museum. Drie gratis bus-excursies naar het museum waren volgeboekt en er was veel belangstelling voor lezingen die museumwerkers gaven over het *Koloniaal Den Haag* (8x), *Alexine Tinne* (2x) en over *Frederick Linck* (3x).

Ons aanbod aan stadswandelingen en rondleidingen op locatie bestond in 2023 uit de wandeling Den Haag & Slavernij, rondleidingen door Paleis Kneuterdijk en rondleidingen door het Oude Stadhuis. Het boekje met de stadswandeling Den Haag & Slavernij dat we al in 2015 hadden uitgegeven, is ter gelegenheid van de tentoonstelling *Koloniaal Den Haag* opnieuw uitgebracht en tegen kostprijs te

koop in de museumwinkel. De bijhorende wandeling met gids werd tijdens de duur van de tentoonstelling maar liefst 26 keer geboekt. Bij deze tentoonstelling zijn bovendien nog andere wandelingen aangeboden.

Het museum deed mee aan de Valentijns-activiteit georganiseerd door de Stichting Museumkwartier waarbij gasten een verrassend diner op drie locaties nuttigden, aangevuld met optredens van verhalenvertellers.

Ook de Museumnacht was succesvol met 2125 bezoekers die Haagse klassiekers kregen voorgeschoteld: tijdens de proeverij ontdekten men Haagse smaken & producten, via flitsrondleidingen dook men in het Haagse verleden en als hoogtepunt was er een hilarische *pubquiz* onder leiding van de bekende Hagenees en journalist Fred Zuiderwijk.

De STADS-methode

Het HAAGS HISTORISCH MUSEUM heeft jaren ervaring met participatie en co-creatie bij de totstandkoming van tentoonstellingen, bij programmering en in het verzamelbeleid. De opgedane ervaringen hebben we grondig geëvalueerd, wat resulteerde in een verdere verdieping van onze aanpak voor participatief werken. Een aanpak die we de STADS-methode hebben gedoopt: het betrekken van de inwoners van Den Haag bij de ontwikkeling van onze presentaties zodat deze voor, door en met de stad tot stand komen. Aan de hand van vijf stappen (**S**ignaleren, **T**e weten komen, **A**anpassen, **D**elen en **S**amenbrengen) wordt de co-creatie met de stad geborgd in onze werkzaamheden en zorgen we ervoor dat de resultaten van deze project duurzaam bewaard blijven in o.a. de Verhalencollectie. Deze STADS-methode hebben we vervolgens toegepast bij de totstandkoming van de tentoonstellingen *Koloniaal Den Haag* en *Frederick Linck*.

3.6. Diversiteit en inclusie

Het HAAGS HISTORISCH MUSEUM voert al sinds jaren een actief beleid op het gebied van diversiteit, erfgoed en migratie. In zijn beleidsplan 2021-24 bevestigde het museum opnieuw te werken vanuit de visie dat geschiedenis meerstemmig is. Het museum hanteert de Code Diversiteit en Inclusie en zet actief in op de vier p's uit deze code: programmering, publiek, partners en personeel. In 2023 voldeden alle door het museum geprogrammeerde tentoonstellingen aan de criteria meerstemmig, veelkleurig en inclusief.

Het museum vervult met veel plezier al jaren de voorzittersrol van het Netwerk Erfgoed Haagse Migranten, dat aan de basis staat van ons diversiteitsbeleid. Het netwerk richt zich vooral op deskundigheidsbevordering en op het creëren van contactmomenten tussen de vele netwerk-partners. In 2023 zijn vier lezingen georganiseerd rondom *Koloniaal Den Haag*. De laatste lezing van het jaar was tevens opengesteld voor het algemene publiek, wat iedereen als positief ervaarde. Ook genoot het netwerk weer de gastvrijheid van de Tong Tong Fair, waar één van de vier bijeenkomsten werd gehouden.

In 2023 programmeerde het museum, in het kader van de tentoonstelling *Koloniaal Den Haag*, de volgende bijzondere activiteiten op het gebied van diversiteit en inclusie:

- 'Een gesprek voor morgen'
Drie gespreksavonden waarin een jonge generatie onderzoekers, schrijvers en makers nieuwe perspectieven bood op onze koloniale geschiedenis. Op drie verschillende avonden gingen ze met elkaar én het publiek in gesprek. Elke avond werd gestart met een minicollage, gevolgd door een panelgesprek en een *Spoken word performance*. Clichés en stereotyperende beelden over Aziatische Nederlanders stonden centraal tijdens de eerste avond, de tweede avond draaide om de kracht van herdenken en de laatste gespreksavond van de serie ging over de koloniale doorwerking in onze eetcultuur.

- Drie stadswandelingen in samenwerking met Frank Kanhai
Tijdens deze wandelingen ontdekten de wandelaars plekken in de stad die met het koloniale verleden te maken hebben. Doel was om de deelnemers -letterlijk en figuurlijk- in beweging te laten komen en tijdens gesprekken verbinding te maken met elkaar.
- Drie workshops 'Tracing Your Roots'
In samenwerking met Stichting VerhalenOverLeven maakten jongeren met een achtergrond in een van de voormalige Nederlandse koloniën een persoonlijke zoektocht naar hun *roots*. Via stamboomonderzoek en interviews met (groot)ouders werden familie verhalen onderzocht en vastgelegd. De uitkomst is gepresenteerd en middels elf panelen met een foto van de deelnemer en een korte persoonlijke toelichting, toegevoegd aan de tentoonstelling.
- Vier speciale ontvangsten met rondleidingen
Deze ontvangsten organiseerden we via de verenigingen Eekta, Afimo en RBU voor jongeren en in samenwerking met de bij deze doelgroep zeer bekende *powerqueen* ByDeeDee.
- De documentaire 'Hindostaanse Immigratie - door de ogen van de vrouw'
Een bijzonder spin-off van de tentoonstelling is de documentaire 'Hindostaanse Immigratie - door de ogen van de vrouw', met veel passie en liefde gemaakt door de jonge en veelbelovende filmmaakster Anita Bharos. De feestelijke première werd geopend door wethouder Armoede en Inclusie Mariëlle Vavie in het bijzijn van de vele familieleden van de vrouwen die in de documentaire aan het woord komen. Na de vertoningen in het Filmhuis maakt de documentaire een reis door heel Nederland. Een geweldig succes waar we heel trots op zijn.
- Voorbereiding van een pop-up presentatie over de tentoonstelling *Koloniaal Den Haag*
Met deze presentatie die in 2023 is ontwikkeld, trekt het museum in 2024 de stad in. Met de Haagse Hogeschool en zeven Historische InformatiePunten in de Haagse bibliotheken zijn afspraken gemaakt over het ter plekke tonen van deze presentatie. Het museum streeft ernaar dit nog uit te breiden met andere locaties.

Op 29 juni werd voor het eerst de herdenking van de trans-Atlantische slavernij georganiseerd in Den Haag. In samenwerking met Comité 30 juni – 1 juli, het Mauritshuis en de gemeente Den Haag werd een herdenkingsmoment gehouden in het HAAGS HISTORISCH MUSEUM gevolgd door een kranslegging bij het Mauritshuis. Tijdens het herdenkingsmoment gaf minister voor Rechtsbescherming Franc Weerwind een indrukwekkende toespraak over zijn migratieachtergrond en de betekenis hiervan voor zijn leven nu. In augustus zijn in samenwerking met de Dutch Caribbean Book Club twee activiteiten georganiseerd in kader van de Tula-dag; een performance en een lezing over het leven van Tula werden druk bezocht. Het museum is deelnemer in het landelijke initiatief MuseaBekennenKleur, lid van de werkgroep Divers Den Haag en neemt deel aan Haagse sessies over erfgoedonderwijs met thema's rondom burgerschap, zoals slavernijverleden, kolonialisme, racisme en discriminatie.

Tevens hebben we oog voor de samenstelling van ons personeelsbestand. Vacature-teksten worden gescreend op inclusief taalgebruik en op diverse plekken uitgezet. Op het terrein van facilitaire zaken en op tijdelijke stafposities lukte het ons om de samenstelling van ons team diverser te maken.

Met de in dit hoofdstuk genoemde inspanningen voldeed het museum volledig aan de prestatienormen van de gemeente ten aanzien van diversiteit en erfgoed van migranten.

3.7. Maatschappelijk bereik

Publieksbereik

De groei van het bezoek aan het museum (+ 20 % ten opzichte van 2022) hebben we vooral bereikt doordat we meer bezoekers trekken uit Den Haag en de nabije regio. Sinds de coronapandemie hebben we onze positie (naamsbekendheid, waardering) onder het publiek in Den Haag weten te

versterken. Er is sprake van een sterke verjonging van het publiek. Zo is het aandeel studenten en jongvolwassenen gegroeid van 11% naar 27% in 2023.

Het museum voert een actief marketing- en communicatiebeleid om via verschillende kanalen een breed publiek te bereiken. Bij iedere tentoonstelling is de marketing, naast het traditionele museumpubliek, gericht op specifiek gedefinieerde doelgroepen. In 2023 is met name in de online marketing rond tentoonstellingen geïnvesteerd. Dit blijkt een effectief middel om doelgroepgericht te werken en zo een breed of juist heel specifiek publiek te bereiken, met name doelgroepen die via de traditionele media moeilijk te bereiken zijn. Zo zien we een meer diverse bezoekerssamenstelling, afhankelijk van het geboden (tentoonstellings-)programma.

Een goed voorbeeld hiervan is de tentoonstelling *Koloniaal Den Haag* waar de marketing en communicatie zich richtte zich op de doelgroep 'Nederlanders met een achtergrond in de voormalige koloniën'. Dit betaalde zich uit in een geëngageerde publiek dat de speciale publieksprogramma's, van debatavonden tot stadswandelingen bezocht. En de tentoonstelling zelf trok een groot niet-traditioneel publiek, met name uit de Hindostaanse, Curaçaose en Indonesische gemeenschap. Tijdens de looptijd van deze tentoonstelling was het percentage van de bezoekers dat voor het eerst in het museum kwam dan ook hoger dan anders, namelijk 61% ten opzichte van 51.

Een ander voorbeeld is de tentoonstelling *Frederick Linc*, waar het lukte om juist oudere stadsbewoners aan ons te binden.

De waardering voor het museum is in 2023 toegenomen. Het aandeel 'promotors' is gestegen, het aandeel 'criticasters' is gedaald. Hierdoor is de net promotor score (de kans dat iemand het HAAGS HISTORISCH MUSEUM aanbeveelt) flink gestegen: van 22% naar 34%.

Het cijfer dat bezoekers geven voor het totale programma van tentoonstellingen en activiteiten stijgt naar een 8,1 (was 7,8). De tentoonstellingen worden goed gewaardeerd: *Klein, kleiner groots* met een 8,2, *Koloniaal Den Haag* een 7,9, *Frederick Linck* een 7,8 en *Macht* een 7,9 (was 7,7).

In de loop van het jaar werd door twee stagiaires een intensief publieksonderzoek uitgevoerd onder bezoekers van *Macht*. Het onderzoek heeft goede inzichten opgeleverd om de bezoekerservaring te versterken. Begin 2024 zijn op basis hiervan al enkele *quick wins* in deze vaste opstelling gerealiseerd. Verdere ingrepen zullen plaatsvinden als de tentoonstelling wordt teruggeplaatst in het museum na de renovatie van het gebouw.

Het museum is in 2023 volop in de media geweest, zowel lokaal als landelijke en zowel in print als op het internet: met een totaal van 329 nieuwsberichten genereerden we een media-waarde van € 774.760 (in 2022: € 364.929). Met name de tentoonstelling *Koloniaal Den Haag* kreeg veel *free publicity*.

Samenwerking

Het HAAGS HISTORISCH MUSEUM is lid van de landelijke Museumvereniging en van de Stichting Directieoverleg Haagse Musea. Het museum werkt samen met diverse organisaties in de stad, onder andere in de Stichting Museumkwartier Den Haag en met Haagse erfgoedpartners. Via de Stichting Binnenstad Den Haag heeft onze directeur samen met vele andere stakeholders uit de binnenstad in een reeks van bijeenkomsten een bijdrage geleverd aan het 'Binnenstadsplan 2030', een plan dat onder auspiciën van de afdeling Economie van de Gemeente Den Haag om de tien jaar wordt ontwikkeld.

Met de Stichting Cultuurschakel wordt samengewerkt ten behoeve van de leerlijn Erfgoed. Diverse MBO-opleidingen leveren stagiaires beveiliging die door het museum worden begeleid.

Met deze inspanningen voldoet het museum aan de prestatienormen van de gemeente ten aanzien van samenwerking.

Vrijwilligers, vrienden en businessclub

Vrijwilligers zijn onmisbaar in de dagelijkse bedrijfsvoering van het museum; zij verzorgen o.a. rondleidingen en zijn gastheer/gastvrouw. Onze vrijwilligers hebben in 2023 een vervoltraining gevolgd in de rondleidmethode *I Ask*, die de interactie tussen rondleider en bezoekers professionaliseert.

De *Stichting Sebastiaan Genootschap* is onze businessclub die ons financieel ondersteunt. In november hield het genootschap weer het jaarlijkse Schuttersdiner.

De *Geschiedkundige Vereniging Die Haghe* is onze officiële vriendenvereniging. De uitwisseling tussen ons en deze vrienden is vooral een inhoudelijke.

3.8. Cultureel ondernemerschap

Werving van fondsbijdragen en projectsubsidies leidde tot toezeggingen van bijdragen voor de volgende projecten in 2023:

- voor *Koloniaal Den Haag* een bijdrage van de Gemeente Den Haag (€ 30.000), van het VriendenLoterij Fonds (€ 17.500), van het Cultuurfonds Zuid-Holland (€ 10.000) en van de Gravin van Bylandt Stichting (€ 2.500);
- voor *Klein, kleiner, groots* een bijdrage van het Steunfonds Haags Historisch Museum (€ 80.000). Deze bijdrage was mogelijk dankzij een schenking van de Stichting Laan van Meerdervoort aan het Steunfonds;
- voor het project *Uitvoering stappenplan fondswerving* een bijdrage van de Gemeente Den Haag (regeling Cultureel Ondernemerschap: € 10.000).
- voor de herinrichting van het gerenoveerde museum een waardencheque van € 25.000 van het Sebastiaan Genootschap.

Het totaalbedrag aan externe toezeggingen dat wij voor onze projecten in 2023 verwierven bedraagt daarmee € 175.000 (2022: € 134.566).

Verantwoording subsidie cultureel ondernemerschap

In juni diende het museum een subsidieaanvraag in bij de gemeente Den Haag voor het project *Uitvoering Stappenplan Fondswerving*. Aanleiding hiervoor is de aanstaande renovatie van het museumgebouw: voor de herinrichting van het vernieuwde gebouw zal het museum een aanzienlijk bedrag aan steun van particuliere en publieke fondsen, sponsors en particuliere donateurs moeten realiseren. Het project moet er ook toe leiden dat het verdienvermogen van het museum op de langere termijn stijgt. De gemeente reageerde positief met een subsidie van € 10.000 voor de eerste fase van dit project (brief van 27-11-'23 met kenmerk 20230630-95889).

Dankzij deze bijdrage kon het museum in november samen met onze businessclub een fundraising diner houden in aanwezigheid van vertegenwoordigers van Haagse bedrijven en leden van een nieuw gevormd Comité van Aanbeveling. Het gezelschap kreeg tijdens het diner van architect D. van Gunst van bureau DP6 een presentatie over het ontwerp voor het te vernieuwen museumgebouw. Van het bestuur van het genootschap ontving het museum vervolgens een waardencheque van € 25.000,-. Een bedrag dat het museum in 2024 kan verzilveren voor kosten in verband met de renovatie en herinrichting van het museum. Voorafgaand en tijdens het diner zijn contacten opgebouwd met personen en bedrijven die belangstelling hebben voor het museum. Wij verwachten dat in het komend jaar het aantal bedrijven dat het museum steunt daardoor zal stijgen.

Een ander deel van de subsidie is gebruikt om tijdelijke coaching in te huren voor onze nieuwe (junior) Relatiebeheerder/Fondswerver.

Door de vrij late toekenning van de subsidie waren wij niet in staat de eerste fase van het project in 2023 volledig uit te voeren. Het opbouwen van contacten met bedrijven en de coaching van de junior medewerker lopen daarom beiden door in 2024. In het voorstel voor de resultaatbestemming verzoeken wij de gemeente met het resterend bedrag van de subsidie een bestemmingsreserve 'Fondswerving fase 1' te mogen vormen ad € 3.876,01 voor de verdere uitvoering van de eerste fase. Voor de tweede fase van het project zullen wij in 2024 een aanvullend subsidieverzoek doen.

3.9. Renovatie van het museumgebouw

Samen met architectenbureau DP6 en ambtenaren van de gemeente Den Haag hebben we ook dit jaar weer hard gewerkt aan alle voorbereidingen voor de start van de renovatie. Vanwege vragen en opmerkingen van de Welstandscommissie en de afdeling Monumentenzorg over het in april '22 opgeleverde Definitief Ontwerp (DO), is in het najaar van '23 een aangepast DO opgeleverd. Parallel hieraan is door het architectenbureau een aanvraag voor een omgevingsvergunning bij de gemeente ingediend en is de gemeente gestart met de Europese aanbesteding voor de selectie van een aannemer. Goed nieuws was dat het nieuwe College dat in september 2023 aantrad, in haar begroting de eerder toegezegde investering voor de renovatie heeft bekrachtigd. En op de valreep van 2023 leverde DP6 ook de conceptversie op van het Technisch Ontwerp (TO). De verwachting (en hoop) is nu dat het museum in september 2024 zijn deuren sluit voor de start van de renovatie om deze in het voorjaar van 2027 weer te openen.

3.10. Exploitatieresultaat, financiële positie en kengetallen

Opbrengsten

Financieel heeft Het HAAGS HISTORISCH MUSEUM het in 2023 erg goed gedaan. Dit was vooral het gevolg van de toename van het aantal bezoekers. Van 38.897 in 2022 naar 46.742 in 2023. Hierdoor lieten de totale publieksinkomsten een mooie groei zien. In 2022 waren de publieksinkomsten nog € 295.147 maar in 2023 is dit gestegen tot € 432.619, een stijging van 48%. Deze stijging komt door een groter deel volbetalend bezoekers in vergelijking met de museumkaarthouders en meer rondleidingen en wandelingen. Daarnaast zijn de overige publieksinkomsten inclusief de winkelomzet toegenomen tot € 63.407, een stijging van 41% ten opzichte van de winkelomzet van 2022 (€ 45.077). Bij de bijdragen uit private middelen zijn de inkomsten vermeld uit fondswerving bij particuliere fondsen.

Indirecte opbrengsten bestaan grotendeels uit de meerjarige subsidie van de gemeente Den Haag, in 2023 een bedrag van € 2.100.601.³ Onder de incidentele subsidies en bijdragen uit publieke middelen vallen de volgende bedragen:

- Subsidies:
 - . de tentoonstelling *Koloniaal Den Haag* (€ 30.000),
 - . de versterking van ons Cultureel Ondernemerschap (€ 10.000).
- Gefactureerde bedragen (ex BTW):
 - . de werkzaamheden ten behoeve van de film over de Hindoestaanse immigratie vanuit het vrouwelijk perspectief (€ 8.264),
 - . voor de locatiescan ten behoeve van het vinden van alternatieve kantoorruimte voor de periode dat we dicht zijn tijdens de renovatie (€ 4.704).

³ Bij de definitieve vaststelling van de gemeentelijke subsidie 2021-2024 heeft de gemeente bij acht instellingen, waaronder het HAAGS HISTORISCH MUSEUM, een korting van 1,5% toegepast op het eerder gecommuniceerde subsidiebedrag. Hierdoor kregen 18 andere instellingen meer subsidie (zie raadsbesluit RIS 306137), wat een wens was van de gemeenteraad. Tegen deze korting hebben wij gezamenlijk formeel bezwaar gemaakt en, toen dit bezwaar werd afgewezen, beroep ingesteld bij de Rechtbank Den Haag. De rechter heeft begin mei 2023 ons beroep gegrond verklaard maar heeft helaas niet tot een correctie van die korting besloten. Zowel de gemeente als wij zijn tegen dit vonnis in hoger beroep gegaan. De uitslag verwachten we medio 2024.

De totale opbrengsten komen uit op € 2.666.581 aan totale baten, dit is boven de begroting van € 2.507.245 en boven de opbrengsten van 2022, € 2.369.885.

Kosten

Aan de kostenkant hebben we ook in 2023 verder gekeken naar procesverbeteringen, wat leidde tot besparingen. Ook zijn we daar waar mogelijk extra zuinig geweest om geld te sparen voor de financiering van de inrichting van het te renoveren museum.

We hebben medewerkers die via dure uitzendbureaus voor ons werkten aangenomen via contracten voor bepaalde tijd (de wet Flexibel Werken 2023 heeft voor een grote stijging van de uurtarieven voor inhuur gezorgd). Enkele openstaande vacatures hebben we maanden later pas ingevuld dan begroot omdat we geen geschikte kandidaten vonden op de krappe arbeidsmarkt. Verder hebben we stagiaires 'Beveiliging' die erg goed functioneerden in dienst genomen, wat flexibiliteit gaf bij het inroosteren, en daardoor lagere personeelskosten.

Dit alles gaf bij elkaar een totaal van € 1.186.478 aan personeelskosten. Een besparing van € 205.753 ten opzichte van de begroting (ook bleven we onder het niveau van 2022, € 1.207.532).

De huisvestingslasten komen op het niveau van 2022 uit, € 368.878 ten opzichte van € 366.907. Ook hier hebben we zoveel mogelijk bespaard om de gestegen kosten te compenseren. Veel leveranciers hebben de tarieven nl. verhoogd met gemiddeld 10%. Daarnaast hebben we als gevolg van de toekomstige tijdelijke sluiting van het museum de huidige onderhoudskosten geminimaliseerd.

Bij de overige lasten (€ 620.335) komen we boven 2022 (€ 492.454) uit. Dit komt o.a. omdat we meer aan marketing uitgaven i.v.m. de corona-periode en omdat we ook hier te maken hebben met forse prijsstijgingen. De totale marketingkosten stijgen hierdoor met € 31.000 ten opzichte van 2022. Bij de winkel en horeca inkopen stijgen de uitgaven met € 25.115 ten opzichte van 2022. Dit komt door de hogere winkelomzet maar ook door prijsstijgingen.

In 2022 kregen we een incidentele subsidie voor het wegwerken van de achterstanden in ons depot. In 2023 hebben we voor de afronding van dit traject de kosten zelf gefinancierd, dit zorgt voor extra kosten (€ 12.420). Nu de renovatie van het museum dichterbij komt, nemen de voorbereidingskosten ook toe (€28.224).

De optelsom van de totale baten en lasten samen met de rentebaten en de mutatie aankoopfonds leidt tot een positief exploitatieresultaat van (€ 373.587), een mooie stijging t.o.v. het resultaat van 2022 (€ 190.094).

Financiële kengetallen

De financiële gezondheid drukken we uit in de onderstaande kengetallen.

De solvabiliteit laat opnieuw een stijging zien, van 38% in 2020, naar 52% in 2021, naar 63% in 2022 en nu naar 69%. De solvabiliteit wordt voor het HAAGS HISTORISCH MUSEUM als gezond gezien aangezien deze boven de 25% ligt. Als we verder kijken of het museum aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen dan bedragen de *quick*- en de *current*-ratio respectievelijk 5,6 en 5,5 (de voorraadwaarde is laag waardoor er een minimaal verschil is tussen de beide ratio's). Een gezonde waarde is 1 of hoger wat betekent dat het museum zeer goed in staat is om met haar kortlopende bezittingen aan haar kortlopende schulden te voldoen. De stand van de liquide middelen is tevens iets toegenomen waardoor de liquiditeitspositie positief blijft.

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de culturele instelling om ook in ongunstige tijden haar activiteiten te kunnen voortzetten. Deze 'haringmaat' (het eigen vermogen gedeeld door de

totale baten) bedroeg in 2022 nog 37% maar is in 2023 gestegen naar 47% (een haringmaat hoger dan 10% betekent een laag risico).

Corona-gerelateerde steun

In 2023 heeft het museum geen corona-gerelateerde steun ontvangen.

3.11. Toekomst

Voor de komende jaren is de renovatie van het museumgebouw leidend in alle activiteiten die we doen. Naast het doorlopen van de al genoemde formele procedures zoals de aanvraag voor de omgevingsvergunning (met hopelijk een positief advies van o.a. de Welstandscommissie), is de staf van het museum in 2023 gestart met diverse projecten ter voorbereiding op de sluiting en later de opening van het vernieuwde museum. Zoals het versterken van onze fondswerving, het nu al ontwikkelen van tentoonstellingen die bij de opening gereed moeten zijn, het maken van een plan 'Zichtbaarheid tijdens de sluiting', het zoeken van tijdelijke kantoorruimte in de nabijheid van het museum.

Zoals al gezegd houden we er rekening mee dat we in september 2024 de deuren voor het publiek sluiten om deze in het voorjaar van 2027 weer te openen.

3.12. Prestatiecijfers

Prestatiecijfers Haags Historisch Museum			
	Raming 2023 (jaarplan)	Realisatie 2022	Realisatie 2023
F: Collectie en tentoonstellingen			
Voorwerpen in beheer	8.230	13.000	13.000
Tentoonstellingen in Den Haag	6	8	5
waarvan in eigen huis	5	6	5
Bezoekers totaal	36.000	38.897	46.742
waarvan niet-betalende bezoekers	3.840	2.867	3.291
waarvan betalende bezoekers	32.000	35.787	43.451
waarvan bezoekers met Ooievaarspas	100	207	237
waarvan bezoekers met CJP	60	36	31
I: Cultuurparticipatie: Activiteiten voor kinderen en jongeren (Buitenschools)			
Deelnemers t/m 12 jaar	1.800	274	380
Deelnemers 13 - 18 jaar (geen aparte registratie)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Aangeboden verschillende activiteiten	25	17	19
Cultuureducatie aanbod in schoolverband			
J: Aanbod voor Haagse scholen			
Lessen / activiteiten primair onderwijs	135	111	89
Lessen / activiteiten voortgezet onderwijs	31	13	31
Lessen / activiteiten MBO	8	0	6
Lessen / activiteiten HO	10	0	5
Totaal aantal lessen / activiteiten Haagse scholen	184	123	131
Deelnemende leerlingen primair onderwijs	3.000	2.534	2.043
Deelnemende leerlingen voortgezet onderwijs	600	351	465
Deelnemende leerlingen MBO	200	0	103
Deelnemende leerlingen HO	250	0	103
Totaal aantal deelnemende leerlingen	4.050	2.885	2.714
K: Aanbod voor niet-Haagse scholen			
Lessen / activiteiten primair onderwijs	19	10	20
Lessen / activiteiten voortgezet onderwijs	288	32	36
Lessen / activiteiten MBO	0	1	1
Lessen / activiteiten HO	14	2	11
Totaal aantal lessen / activiteiten niet-Haagse scholen	321	45	68
Deelnemende leerlingen primair onderwijs	400	15	319
Deelnemende leerlingen voortgezet onderwijs	5.750	804	597
Deelnemende leerlingen MBO	0	13	21
Deelnemende leerlingen HO	350	55	228
Totaal aantal deelnemende leerlingen	6.500	887	1.165

4. Bestuursverslag 2023 – RIJSMUSEUM DE GEVANGENPOORT

4.1. Positionering

RIJSMUSEUM DE GEVANGENPOORT is het nationale museum voor de geschiedenis van onze rechtsstaat. Uitgangspunten voor het beleid zijn verbreding van het publieksbereik en inhoudelijke vernieuwing. Het museum wil niet alleen de schatten uit het verleden bewaren maar deze tevens als ‘actueel verleden’ doorgeven aan toekomstige generaties Nederlanders. In het Activiteitenplan 2021-2024 zijn deze uitgangspunten nader uitgewerkt. Naast beleving en kennisoverdracht, staat het stimuleren van meningsvorming centraal. Onze missie is als volgt geformuleerd:

RIJSMUSEUM DE GEVANGENPOORT laat je zien en beleven hoe mensen vroeger werden behandeld als zij werden beschuldigd van crimineel gedrag. Als bezoeker word je er -soms pijnlijk- van bewust hoe mensen vroeger in Nederland dachten over misdaad en straf en hoe jouw eigen opvattingen nu worden beïnvloed door actuele maatschappelijke ontwikkelingen, hier en elders.

4.2. Organisatie en personeel

Het aantal fte's en medewerkers van de Stichting als geheel en het aantal daarvan bij RIJSMUSEUM DE GEVANGENPOORT is als volgt:

Soorten contract 2023	Personeel Stichting HHM		Personeel GP	
	fte	mdw	fte	mdw
# uren volledige werkweek	36		36	
Totaal				
- waarvan vast contract (*)	25,7	40,0	10,2	37,0
- waarvan inhuur (*)	1,3	4,0	0,4	1,0
# stagiaires	7,0	7,0	3,5	7,0
# vrijwilligers	2,0	27,0	1,0	23,0

(Peildatum is 31-12-2023; bij de SHHM-totalen mdw's is er overlap tussen HHM en GP omdat de meeste mdw's voor beide musea werken)

4.3. Visitatiecommissie

Dit jaar stond het museum o.a. in het teken van de voorbereiding op het bezoek, eind oktober, van de Visitatiecommissie. Door de Museumvereniging is hiervoor een nieuwe opzet ontwikkeld: het Visitatiekader Rijksmusea, dat in 2020 door de Minister van OCW is vastgesteld.⁴ De evaluatie is kwalitatief van aard en heeft een tweeledig doel: (1) het afleggen van externe verantwoording aan publiek, partners, overheid en samenleving en (2) het bevorderen van interne kwaliteitsontwikkeling bij de betreffende instelling.

Ter voorbereiding op de visitatie heeft de organisatie in 2023 gewerkt aan het verzamelen en schrijven van dertig (!) documenten die moesten worden opgestuurd naar de commissie. Met als belangrijkste het document 'Zelfevaluatie', met daarin een SWOT-analyse, een terugblik en een vooruitblik. Ter ondersteuning van de vooruitblik hebben we in een apart document een toekomstvisie gegeven over hoe we de presentatie van het koude deel van de Gevangendoort de komende jaren van een *upgrade* willen voorzien (het conceptplan 'De ketter, de staatsman, de heks en de sodomiet').

De commissie heeft tijdens haar bezoek volgens een strakke agenda met medewerkers, vrijwilligers en leden van de Raad van Toezicht gesproken, en begin december een concept-rapport opgestuurd. Medio februari 2024 ontvingen wij het definitieve rapport, nadat wij op de concept-versie gereageerd hadden om divers feitelijke onjuistheden gecorrigeerd te krijgen, wat ook is gebeurd.

⁴ De laatste keer dat zo'n audit bij de Gevangendoort had plaatsgevonden was in 2010 en werd toen nog door de Raad van Cultuur uitgevoerd.

Wij zijn opgetogen dat de commissie in haar rapport:

- onomwonden de maatschappelijke relevantie van de Gevangenpoort onderschrijft;
- oordeelt dat de wijze waarop wij bezoekers vanuit verschillende gezichtspunten aan het denken zetten over misdaad en straf zeer waardevol is;
- de verzorgde en professionele indruk noemt die het museum maakt;
- de bevoegdheid en deskundigheid prijst van onze medewerkers en
- constateert dat de samenwerking tussen RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT en het HAAGS HISTORISCH MUSEUM binnen één stichting voor beide musea van grote waarde is en voor de Gevangenpoort zelfs 'van levensbelang'.

De commissie zegt verder dat wij grote stappen hebben gezet in het verbeteren van het collectiebeheer, het actualiseren van de presentatie en het stroomlijnen van de bedrijfsvoering en dat het museum een stevig fundament heeft gelegd waarop het de komende jaren verder kan bouwen. Dit dankzij 'hard werken, veel creativiteit en grote flexibiliteit' van ons kleine team.

De visitatiecommissie ziet de uitdagingen en dilemma's waar de Gevangenpoort mee te maken heeft en doet suggesties voor bijsturing van en reflectie op de ontwikkeling van ons museum. De commissie benadrukt daarbij dat het accent ligt op wat er (nog) beter kan en dat de Gevangenpoort in het algemeen operationeel al goed presteert.

Wij hebben veel waardering voor de wijze waarop de commissie actief en kritisch meedenkt over de koers die wij volgen. We zullen de aanbevelingen van de commissie dan ook zeker meewegen bij het opstellen van ons Activiteitenplan 2025-28.

Het definitieve rapport hebben we inmiddels doorgestuurd naar de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, drs. F. Gräper-van Koolwijk. Tevens is het rapport via onze website openbaar gemaakt.

4.4. Aantal bezoekers en hoofdactiviteiten

RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT trok in 2023 het recordaantal van 61.002 bezoekers. Dit is een spectaculaire groei van 38% ten opzichte van 2022 (44.000). Dit is ruim boven onze prognose voor 2023 (51.000) en ook de prognose uit het Activiteitenplan 2021-2024 (55.000). Het effect van de coronapandemie hebben we niet alleen achter ons gelaten, in 2023 kwam het hoogste aantal bezoekers sinds de verbouwing van 2009-2010 naar de Gevangenpoort.

Onder onze bezoekers zijn traditioneel veel mensen die voor het eerst in het museum komen (70%). Bij RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT zet de verjonging van het publiek door: met name de doelgroep families met kinderen is sterk gegroeid. Ook studenten en jongvolwassenen weten het museum goed te vinden. De herprofilering van het museum als 'spannend dagje uit' heeft tot effect gehad dat er een 'minder museaal' publiek getrokken wordt, hoewel het aandeel Museumkaarthouders op peil blijft. Met de groei van het toeristisch bezoek aan Den Haag groeit ook het aandeel buitenlandse toeristen dat ons bezoekt. Achter bleef schoolbezoek van buiten de stad en dagjesmensen van buiten de regio. Waarschijnlijk heeft bij deze groepen de sluiting van het Binnenhof een negatief effect.

Met ingang van 1 april 2023 zijn de openingstijden van het museum verruimd. In de weekenden zijn we voortaan één uur eerder open (11.00u.) en in de Haagse schoolvakanties zijn we nu ook op maandag geopend. Dit bleek in een behoefte te voorzien, vandaar dat we in 2024 nóg meer maandagen open zullen gaan.

In de Gevangenpoort kan het publiek sinds juni 2021 een nieuwe vaste opstelling zien van de collectie: 'Vier eeuwen opsluiten, verhoren en straffen'. Deze nieuwe presentatie is te zien in de Vleeskelder,

Cipierswoning, Examineerkamer, Kapel en Raadkamer en sluit aan bij de vier nieuwe merkwaaarden van het museum: spannend, verhalend, meerstemmig en opiniërend. Tegelijk met de vaste opstelling zijn toen ook het educatief aanbod, de website en huisstijl van het museum vernieuwd.

Daarnaast kan het publiek met een gids of audiotour de authentieke ruimtes van het voormalige cellencomplex, zoals de Gajolen, Ridderkamer, Stockzolder en Pijnkelder, bezoeken.

In 2023 is een inhoudelijk plan opgesteld om in de toekomst ook in deze ruimtes de publieksbeleving te versterken, meer collectie te laten zien en meer informatie te bieden. In dit plan ('De ketter, de staatsman, de heks en de sodomiet'), staat de vraag centraal welke groepen in het verleden slachtoffer werden van vervolging en onvrijheid en daardoor in de Poort belanden. Ook wordt in het plan expliciet stilgestaan bij veranderingen door de tijd heen in het denken over strafbaarheid van verschillende vormen van gedrag - zoals ketterij, hekserij, homoseksualiteit- en de link met onze huidige tijd. In 2024 bepalen hoe wij deze vernieuwing gaan financieren en wanneer we met de ontwikkeling van deze nieuwe presentatie kunnen beginnen.

4.5. Collectie

Registratie, conservering en onderzoek

In het beheer van de collectie is orde op zaken gesteld. Een onderzoek door de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed in het voorjaar van 2021 naar de collectieregistratie legde diverse verbeterpunten bloot. De afdeling Collectie is samen met de afdeling Facilitaire Zaken een project gestart om deze punten op te pakken en dit is in 2023 afgerond:

- het collectiebeleidsplan is geactualiseerd,
- een apart Collectiehulpverlening-plan, kortweg CHV-plan is gemaakt,
- de registratie van alle objecten is gecontroleerd en waar nodig aangevuld,
- de standplaatsen in het depot en de inventarisnummers bij alle objecten zijn gecontroleerd,
- de conditie van alle objecten is onderzocht,
- 21 objecten zijn gerestaureerd door een externe deskundige,
- voor de overige (41) objecten die restauratie behoeven is de urgentie bepaald en op basis daarvan een prioriteitenlijst gemaakt die in de komende jaren gefaseerd wordt uitgevoerd ,
- tot slot: we zijn overgestapt van het verouderde registratiesysteem Adlib naar het state-of-the-art Axiell waarmee de database van onze gehele collectie naar de cloud is gemigreerd.

De collectie van RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT bestaat nu uit 565 objecten eigen collectie, 17 inkomende bruiklenen en 76 reproducties van prenten en 27 rekwisieten, allen geregistreerd in Axiell met een foto en een beschrijving van de conditie van het object. Er vond in 2023 geen verwerving van nieuwe objecten voor de collectie plaats.⁵

De firma Helicon controleerde het gebouw vier keer op ongedierte en schimmels. De nadruk lag daarbij vooral op het vaststellen van eventuele aantasting door houtboorders, waarvan er dit jaar twee zijn gevonden (één in de kap boven de kapel en één in gajool 2). Met controles op aanwezigheid van zaagsel constateerden we dat deze niet actief waren. Er is dus geen sprake was van aantasting van het hout. Dit is ook nog na een extra algehele controle van Helicon door hen bevestigd.

Het oppakken van dergelijke meldingen is opgenomen in het nieuwe CHV-plan. Hierin zijn procedures aanwezig over wat te doen bij situaties die mogelijk de collectie of het pand kunnen aantasten, zoals ongedierte, brand, vocht. Ook zijn er CHV-kits geplaatst en is er een CHV-training geweest.

⁵ In het Jaarverslag 2022 stond nog dat de eigen collectie uit 702 objecten bestaat. Na de opschoningsactie bleven er echter 565 over. Dit verschil komt omdat reproducties en rekwisieten niet meer worden meegeteld. Deze zijn nu ook met een aparte codering van de echte objecten gescheiden.

In 2023 is er geen onderzoek gedaan naar objecten uit de collectie van de Gevangenpoort. Wel is het thema 'Humanisering van het strafrecht' in het kader van de samenwerking met *Just Peace* nader onderzocht; tijdens het *Just Peace*-festival organiseerde het museum een stadswandeling en een lezing. Er zijn in 2023 contacten gelegd met twee hoogleraren van de Universiteit Leiden (stadsgeschiedenis en historische criminologie) over nadere samenwerking op het gebied van benodigd onderzoek naar thema's uit het plan 'De ketter, de staatsman, de heks en de sodomiet'.

Presentatie collectie

De verbetering in 2022 in de online ontsluiting heeft ervoor gezorgd dat we in 2023 daarop konden voortborduren. Steeds meer topstukken uit de eigen collectie worden daardoor niet alleen in het museum gepresenteerd, maar ook via de website en via posts op social media. De collectie is op deze manier zichtbaar voor een groot publiek.

Aan het eind van 2023 is gestart met de voorbereidingen voor een nieuwe audiotour in de Gevangenpoort om de bezoekersbeleving en informatievoorziening te vergroten. De audiotour door het 'warme' deel van de Gevangenpoort krijgt daarmee een vervolg in het 'koude' deel (cellencomplex). Oplevering hiervan wordt verwacht in het eerste kwartaal van 2024.

4.6. Educatie en participatie

Ontwikkelingen in educatief aanbod

Het museum neemt deel aan bestaande Haagse netwerken voor cultuureducatie: het Cultuurmenu en de Ladekast Cultuureducatie op z'n Haags.

Wij actualiseren en vernieuwen ons onderwijsaanbod regelmatig met als doel dit af te stemmen op de wensen van scholen en te laten passen binnen doorlopende leerlijnen. Onderleggers van onze educatieve aanpak zijn meerstemmigheid en het verleden in relatie tot heden en toekomst.

In 2023 zijn wij een samenwerking gestart met Cultuurschakel, met als doel gezamenlijk educatief aanbod te ontwikkelen voor het MBO rond het thema burgerschap. In 2024 maken wij een plan van aanpak, in samenwerking met een of twee MBO-scholen.

Met de Stichting Museumkwartier is een theatraal woensdagmiddagprogramma -de zogenaamde 'Kunstsnack'- ontwikkeld en uitgevoerd voor families met kinderen t/m 12 jaar. Daarnaast organiseerden wij drie familierondleidingen in 2023. Tijdens de *Just Peace*-weken zijn een lezing en een buitenwandeling voor volwassenen georganiseerd.

Hoogleraar stadsgeschiedenis Manon van der Heijden (Universiteit Leiden) gaf een lezing over Misdadige vrouwen. Criminaliteit lijkt tegenwoordig een 'mannenzaak', maar niet als we naar het verleden kijken. Tegenwoordig zijn vrouwen verantwoordelijk voor 10 procent van de criminaliteit in Nederland, maar in de vroegmoderne tijd was soms meer dan de helft van de vervolgte misdadigers een vrouw. Haar boek en lezing gaat over deze vergeten groep uit de geschiedenis: de duizenden vrouwen die voor rechtbanken kwamen, zoals in de Gevangenpoort.

Gerealiseerd schoolbezoek

Het aantal leerlingen dat het museum bezoekt in schoolverband blijft helaas achter. Schoolreisjes van buiten Den Haag worden minder geboekt vanwege bezuinigingen en het inhalen van lesuren. De tijdelijke sluiting van het Binnenhof en de verhuizing van het programma van ProDemos naar de nieuwe tijdelijk locatie van de Tweede Kamer, is een andere oorzaak van het feit dat fors minder schoolreisjes het gebied rond het Binnenhof aandoen. Het positieve effect hierbij van combi-bezoeken aan zowel het Binnenhof als de Gevangenpoort is daardoor (tijdelijk) weggefallen, iets dat vooral merkbaar is bij het achterblijvend bezoek vanuit het Voortgezet Onderwijs.

Zie voor de gerealiseerde aantallen lessen en leerlingen de prestatiecijfers in paragraaf 4.9.

De Museumnacht was succesvol met 1296 bezoekers die met een bevel om voor rechter konden spelen, een *mugshot* konden laten maken of konden genieten van de *escaperoom* waarin twee acteurs ze tot allerlei *acts* probeerden te verleiden.

4.7. Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid

We weten dat werken aan diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid nooit ophoudt. Er is altijd ruimte voor verbetering. We houden onszelf constant tegen het licht en proberen in te spelen op actuele ontwikkelingen in de maatschappij. Onze aanpak bouwt voort op ervaringen met participatie en co-creatie in het HAAGS HISTORISCH MUSEUM en de samenwerking met het Netwerk Erfgoed Haagse Migranten. Door het ontbreken van ruimte voor tijdelijke tentoonstellingen, liggen voor de Gevangenpoort de kansen vooral op het terrein van vaste presentatie, publieksprogramma, educatie en onderzoek.

Programma

Om een toekomstbestendig museum te zijn met relevantie voor het hedendaagse publiek, vertellen we verhalen vanuit meerdere perspectieven. Dat doen we sinds 2021 in de presentatie *Vier eeuwen opsluiten, verhoren en straffen* in het 'warme deel' van het museum. Een lijn die zal worden doorgezet in de nieuwe presentatie die we de komende jaren in het koude deel gaan implementeren. Inmiddels is in 2023 voor het koude deel alvast gewerkt aan een nieuwe audiotour, die in 2024 in gebruik zal worden genomen, en de bezoekers vertelt over klassenjustitie en de ongelijke behandeling van vrouwelijke gevangenen.

Partners

We streven ernaar inclusief te zijn in onze samenwerkingen. Een goed voorbeeld hiervan was de samenwerking met een diverse groep van leerlingen van het Edith Stein College bij de ontwikkeling van *Vier eeuwen opsluiten, verhoren en straffen*.

Verder vinden we dat het doen van onderzoek, bijvoorbeeld naar het omvangrijke archief van het Hof van Holland, de basis is voor inhoudelijke vernieuwing. In 2023 hebben wij daarom afspraken gemaakt met twee hoogleraren van de Universiteit Leiden (Stadsgeschiedenis en (historische) Criminologie) om samen onderzoek te doen naar persoonlijke verhalen van o.a. vrouwen en mensen van kleur in relatie tot de Gevangenpoort en het strafrecht. Het plan van aanpak maken we in 2024.

Personeel

Wij zorgen ervoor dat onze medewerkers zich welkom en geaccepteerd voelen in een open en begripvolle omgeving. We moedigen onze collega's aan om zichzelf te zijn, zich te ontwikkelen en actief bij te dragen aan de organisatie. We hebben hiertoe een gedragscode Integriteit en Ongewenst Gedrag opgesteld en we zorgen ervoor dat deze wordt nageleefd om een veilige sfeer te waarborgen.

Regelmatig krijgen onze collega's tools en trainingen aangeboden waarmee ze vanuit hun eigen functie en expertise kunnen bijdragen aan inclusie. We nemen de tijd om naar onszelf, onze vakgebieden en de organisatie te kijken en daarop te reflecteren.

We hebben met ons team op een middag in april gekeken naar de documentaire 'White Balls on Walls' en daarover gediscussieerd. Ook hebben wij voor alle medewerkers en vrijwilligers een bijeenkomst georganiseerd over inclusief taalgebruik. Alle vrijwilligers is daarnaast nog een rondleidtraining aangeboden met speciale aandacht voor motiverende gespreksvoering.

Het museum heeft oog voor de samenstelling van zijn personeelsbestand. Vacature-teksten worden gescreend op inclusief taalgebruik en op diverse plekken uitgezet. Op het terrein van facilitaire zaken en op enkele tijdelijke stafposities lukte het ons om de samenstelling van ons team van medewerkers diverser te maken.

Publiek

Wij betrekken sleutelfiguren uit potentiële doelgroepen bij het verder ontwikkelen van onze educatieve producten en onze programmering (presentaties en publieksactiviteiten). Ons publiek heeft waardevolle inzichten en wij willen hun expertise graag benutten.

Ook bekijken onze medewerkers vanuit het inclusie-perspectief naar onze bezoekers. Conservatoren zetten zich bijvoorbeeld in om optimale toegankelijkheid te realiseren bij de presentatie van de collectie. Educatoren, rondleiders en museumdocenten gaan actief aan de slag met de toegankelijkheid van hun verhalen voor iedereen. Beveiligers zullen met meer begrip omgaan met het gedrag van bezoekers met een beperking. Kortom, we investeren in een inclusieve *mindset* bij al onze medewerkers.

Een apart aspect is dat wij er alles aan willen doen om het museumgebouw fysiek toegankelijk te maken voor zoveel mogelijk mensen. Maar helaas stelt het eeuwenoude complex op dit punt wel beperkingen. Daar waar die fysiek niet zijn op te heffen kan digitale ontsluiting van de ruimtes en collectie een 'second-best' oplossing bieden.

4.8. Exploitatieresultaat, financiële positie en kengetallen

Opbrengsten

In 2023 kwam het hoogste aantal bezoekers sinds de verbouwing van 2009-2010 naar RIJSMUSEUM DE GEVANGENPOORT. Dit zorgt voor een bijbehorende recordbedrag aan publieksinkomsten van € 575.001. Met 61.002 bezoekers komt hierbij de gemiddelde entreprijs per bezoeker uit op € 8,83 wat iets lager ligt dan de € 9,00 uit 2022. Dit komt omdat we procentueel meer museumkaartbezoekers dan vol-betalende bezoekers mochten ontvangen.

De indirecte inkomsten bestaan uit de doorbelasting van kassakosten aan Galerij Prins Willem V (€ 50.218).

De structurele subsidie komt voort uit de meerjarige subsidies uit de Erfgoedwet van het Ministerie van OCW welke bestemd zijn voor collectiebeheer (€ 126.778) en huisvesting (€ 181.034). Voor de publieksactiviteiten ontvingen we een apart subsidiebedrag van € 280.430. In totaal een bedrag van € 588.242. Dit is € 41.651 hoger dan in 2022 als gevolg van de indexering.

Daarnaast ontvingen we van het ministerie een incidentele subsidie voor het onderhoudsproject 'Werken op Hoogte' van € 165.079, waarvan € 139.978 daadwerkelijk is besteed en meegenomen als opbrengst (zie ook later de verantwoording van deze subsidie). Ook is de voorziening voor het Mondriaan Fonds uit 2022 vrijgevallen in 2023 (€ 30.000).

Voor het totaal aan baten komen we dan uit op een bedrag van € 1.383.438 (in 2022 was dit € 1.063.987). Dit is een stijging van 30%.

Kosten

Door het hogere aantal bezoekers waren er ook meer medewerkers nodig van de afdeling Facilitaire zaken wat zorgt voor een stijging van de personeelskosten. Daarnaast hadden we in 2023 te maken met langdurig ziekteverzuim wat ook zorgt voor hogere kosten. Ondanks de aanpassing in onze medewerkerspool en het efficiënter inplannen van de medewerkers komen de kosten hier toch op het niveau van 2022 uit, € 662.900 t.o.v. € 662.964 en blijft het net onder de begroting (€ 680.603). Bij de huisvestingskosten zijn de kosten meegenomen voor het gesubsidieerde project 'Werken op Hoogte'. Zonder deze uitgave komen de huisvestingskosten uit op € 192.268 wat € 19.980 minder is dan de kosten uit 2022 (€ 172.288) en € 37.221 onder de begroting (€ 229.489). Ook hier hebben we zoveel mogelijk bespaard om de gestegen kosten van leveranciers (gemiddeld 10%) te compenseren.

Alle onderhoudskosten zijn ten laste van de balansvoorziening geboekt en er is, bij het opstellen van de jaarrekening, een dotatie aan de voorziening groot onderhoud gemaakt, waarmee pieken in de onderhoudskosten kunnen worden opgevangen. Dit conform de regelgeving rondom de huisvestingssubsidie.

Bij de overige lasten (€ 207.488) komen we boven 2022 uit (€ 126.068). In vergelijking met de begroting hebben we aan publieks- & educatiekosten € 63.682 meer uitgegeven dan in 2022. Dit komt door het verbeteren van de audiotour en audioguide en overige publiekskosten (een stijging van € 23.554 t.o.v. 2022). Daarnaast hebben we meer aan marketing uitgegeven. Dit wordt veroorzaakt door de corona restricties op het marketingbudget in 2022 welke in 2023 niet meer aan de orde waren. Daarnaast hebben we ook bij de marketinguitgaven te maken met een prijsstijging. De totale marketingkosten stijgen hierdoor met € 17.120 ten opzichte van 2022. Bij de winkel- en horeca-inkopen stijgen de uitgaven met € 22.913 ten opzichte van 2022. Dit komt door de stijging van de museumjaarkaart-winkelomzet en de bijbehorende inkoop hiervoor. Bij de overige algemene kosten zijn de hogere advieskosten en contributies de reden waarom deze kosten boven 2022 uitkomen. In 2023 bedroegen de overige algemene kosten € 64.814 ten opzichte van € 44.839 in 2022. Een stijging van € 19.975.

De optelsom van de totale baten en lasten samen met de rentebaten en de mutatie aankoopfonds leidt tot een positief exploitatieresultaat van (€ 158.287), een mooie stijging t.o.v. het resultaat van 2022 (€ 72.772).

Bij het resultaat van 2022 heeft Het HAAGS HISTORISCH MUSEUM een verzoek bij de gemeente Den Haag ingediend om een bedrag van € 95.047 toe te voegen aan de algemene reserve. De gemeente Den Haag heeft ons in maart 2023 verzocht om voor dit bedrag een bestemmingsreserve Frixtie aan te maken om de mogelijk financiële tegenvallers tijdens de renovatie op te vangen. De Raad van Toezicht is hiermee akkoord gegaan op 9 april 2024.

Financiële kengetallen

De financiële gezondheid drukken we uit in de onderstaande kengetallen.

De solvabiliteit neemt toe, van 47% in 2022 naar 63% in 2023. Een solvabiliteit wordt gezond gezien als deze boven de 25% ligt. Als we verder kijken of het museum aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen dan bedragen de *quick*- en de *current*-ratio respectievelijk 4,8 en 4,7. Een gezonde waarde is 1 of hoger wat betekent dat het museum zeer goed in staat is om met haar kortlopende bezittingen aan haar kortlopende schulden te voldoen. De liquiditeitspositie blijft positief, de liquide middelen zijn vrij opeisbaar.

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de culturele instelling om ook in ongunstige tijden haar activiteiten te kunnen voortzetten. Deze 'haringmaat' (het eigen vermogen gedeeld door de totale baten) laat in de afgelopen jaren een stijging zien van 19% in 2020 naar 30% in 2021, 41% in 2022 en in 2023 naar 43%.

Corona-gerelateerde steun

In 2023 heeft RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT geen corona-gerelateerde steun ontvangen.

4.9. Onderhoud en beheer Gevangenpoort

Voor de periode 2017-2021 was voor het onderhoud en beheer van het museumgebouw een dienstverleningsovereenkomst met het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) afgesloten. Samen met andere Rijksmusea zag het ministerie deze periode als een pilot. Na een evaluatie van de samenwerking concludeerde het Ministerie van OCW in 2022 dat de pilot geen succes was, een conclusie die wij delen, en startte een proces van ontvlechting tussen ons museum en het RVB (net als bij alle andere Rijksmusea die een museumpand van de landelijke overheid huren). Als eerste stap hierin stopte het RVB m.i.v. 1-1-2023 met haar regierol in het onderhoud van het museumpand, wat ons al een kostenbesparing opleverde van ruim € 50.000 per jaar voor de management-fee die het RVB jaarlijks in rekening bracht.

De tweede en laatste stap in het langdurige proces van verzelfstandiging van de Rijksmusea is in december 2023 gezet met het, in aanwezigheid van de Staatssecretaris van OCW, ondertekenen van een geheel nieuw huurcontract dat op 1 januari 2024 is ingegaan. In dit nieuwe contract is vastgelegd dat wij voortaan zelf geheel verantwoordelijk zijn voor het onderhoud van de Gevangenpoort. Deze verantwoordelijkheid betekent óók meer vrijheid in het beheer van het gebouw, iets waar we blij mee zijn. De bijhorende risico's hebben we met een opstalverzekering afgedekt. Om ons tegemoet te komen in het dragen van de grotere verantwoordelijkheid in het beheer en onderhoud van het museum pand heeft het ministerie met ingang van 1 januari 2024 de subsidie voor huisvestingskosten met € 54.569 verhoogd naar € 235.603,-. Deze verhoging is inclusief diverse opslagen. Zo heeft het ministerie geld gereserveerd om de gebouwen van alle door het rijk gesubsidieerde musea de komende jaren te verduurzamen. Op verzoek van het ministerie hebben wij hiertoe door ingenieursbureau Royal Haskoning een haalbaarheidsonderzoek naar de verduurzaming van de Gevangenpoort laten uitvoeren. De kosten van deze duurzaamheidsoperatie (€ 386.160) zijn in de nieuwe huisvestingssubsidie opgenomen, verspreid over een periode van dertig jaar (€12.872,- per jaar).⁶ Ook de opstalverzekering moet uit deze verhoging worden betaald.

Met leveranciers voor installatietechniek, beveiligingssystemen en onderhoud gebouw hebben wij inmiddels servicecontracten afgesloten waardoor we nu veel sneller kunnen schakelen dan alles via het RVB te moeten regelen. Omdat wij zelf beperkte kennis en expertise in huis hebben voor het aansturen van deze leveranciers hebben wij in het najaar met de Stichting Monumentenbezit een contract afgesloten om ons hierbij te ondersteunen. Dit bureau zal ons MJOB (dat in oorsprong nog was opgesteld door het RVB) in 2024 herijken.

Op last van het Ministerie heeft het gespecialiseerde bureau PVM in het voorjaar van 2023 nog een onderzoek gedaan naar de staat van het onderhoud van het museumgebouw (de zg. '1-meting', een vervolg op de '0-meting' uit 2017). Dit rapport leverde geen verrassingen op: de kosten van het herstel van enkele geconstateerde problemen beperken zich tot ongeveer €35.000.

Het ministerie heeft daarna in september nog een onafhankelijk advies gevraagd op deze 1-meting aan bureau HylkemaErfgoed. De conclusie in dit rapport luidt: 'Museum de Gevangenpoort is in redelijk tot goede conditie. Het MJOP ziet toe op het instandhouden van deze conditie. Het schilderwerk is onlangs uitgevoerd. Overige gebreken aan bijvoorbeeld gemetselde gevels horen bij het monument en hoeven niet allemaal naar nieuwbouwkwiteit gebracht te worden.'

Met de verhoogde subsidie voor huisvestingskosten, de goede onderhoudsstaat én het onder eigen regie beheren van het museumgebouw, vertrouwen wij erop dat we het onderhoud kunnen betalen. Een jarenlange discussie met het ministerie over de vraag of de huisvestingssubsidie wel of niet toereikend is, lijkt hiermee ten einde.

Omdat we sinds de zomer van 2022 het publiek twee mogelijkheden bieden om de Gevangenpoort te bezoeken -zelfstandig of door mee te gaan met een rondleiding met gids- moesten wij de gebruiksmelding bij de brandweer opnieuw indienen. Wat een simpele aanvraag leek, bleek door de complexe bouw van de het pand met zijn vele smalle gangen, toch een lastige opgave te zijn. We hebben alle organisatorische maatregelen die wij hebben getroffen om het publiek verantwoord een bezoek te laten afleggen zorgvuldig op papier gezet, inclusief de motivatie voor die maatregelen. De Veiligheid Regio Haaglanden is op basis hiervan akkoord gegaan met onze melding.

⁶ De Erfgoedwet subsidie bestaat uit een huisvestingsdeel en een deel voor het beheer van de collectie. In 2023 was dit resp. € 181.034 en € 126.778 (bij elkaar € 307.812).

4.10. Verantwoording subsidie project 'Veilig Werken op Hoogte'

Goed nieuws was begin 2023 de toezegging van het Ministerie van OCW om de kosten van het project 'Veilig Werken op Hoogte' voor zijn rekening te nemen. Het betreft een operatie waarbij extra veiligheidshaken op de daken worden aangebracht en oude worden vervangen of versterkt. Dit project (een wettelijke verplichting) zou door het RVB al in 2017 worden uitgevoerd, maar had na allerlei vertragingen uiteindelijk van het RVB de noemer 'Afstel' gekregen. Met de financiële steun van het ministerie hebben we dit project in het najaar van 2023 alsnog kunnen uitvoeren en afronden. Het subsidiebedrag bedroeg € 165.079 (zie de brief van OCW van 27 februari 2023, kenmerk 35736380). De aannemer factureerde uiteindelijk € 139.978 omdat minder nieuwe haken en daardoor ook minder arbeid nodig waren dan begroot. Deze onderbesteding van € 25.101 staat als kortlopende schuld op de balans en zal in 2024 aan het ministerie worden terugbetaald.

4.11. Toekomst

Voor de toekomst van RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT zijn de volgende ontwikkelingen van belang:

- Het financieren, ontwikkelen en implementeren van de beoogde vernieuwing van de presentatie in het 'koude' deel van de Gevangenpoort, oftewel het verwezenlijken van het project 'De ketter, de staatsman, de heks en de sodomiet'.
- Het onderhoud en beheer van het eeuwenoude complex vraagt veel deskundigheid. Omdat het beheer en onderhoud met de wijziging in het Huisvestingstelsel nu volledig bij ons ligt, zal onze staf zich inhoudelijk meer moeten bekwamen om deze regierol zich eigen te maken. We realiseren ons dat inhuur van externe deskundigheid hierbij altijd nodig zal blijven.
- De opdracht van het Ministerie van OCW is om het museumgebouw te gaan verduurzamen. In 2024 moeten we hiervoor een gedegen plan bij het Ministerie inleveren, met een planning over de jaren heen van welke maatregelen in welke volgorde moeten worden geïmplementeerd. Ook zullen we hierin aangeven hoe we deze maatregelen krijgen voorgefinancierd. De kosten van de verduurzaming zijn immers wel vanaf 1-1-2024 in de verhoogde huisvestingssubsidie verwerkt, maar over een periode van dertig jaar uitgesmeerd. Vanwege (te verwachten) wettelijke verplichtingen zal het pand echter veel eerder moeten zijn verduurzaamd.

4.12. Prestatiecijfers

Prestatiecijfers Rijksmuseum de Gevangenpoort							
		Realisatie 2023		Activiteitenplan 2023		Realisatie 2022	
		# activiteiten	# bezoekers	# activiteiten	# bezoekers	# activiteiten	# bezoekers
1	Totaal bezoeken		61.002		55.000		44.095
2	Reguliere bezoeken		51.072		39.800		34.851
3	Onderwijs bezoeken (5+6+7)		8.172		13.200		7.725
4	Vrij entree		1.758		2.000		1.519
Uitgesplitst naar PO/VO/MBO		# activiteiten	# deelnemers	# activiteiten	# deelnemers	# activiteiten	# deelnemers
5	Primair Onderwijs	131	2.640	100	2.800	134	2.960
6	Voortgezet Onderwijs	198	4.434	325	9.100	135	3.702
7	MBO/HO	112	1.098	55	1.300	41	1.063
8	Openbare activiteiten	3	1.346	60	2.500	0	0

5. Controleverklaring accountant

Zie voor de verklaring de volgende pagina's.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de raad van toezicht van Stichting Haags Historisch Museum en Rijksmuseum de Gevangenpoort

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Haags Historisch Museum en Rijksmuseum de Gevangenpoort te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Haags Historisch Museum en Rijksmuseum de Gevangenpoort op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met het Handboek verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie 2021-2024, de Algemene Subsidie Verordening Den Haag 2014 en de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017.
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2023 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 1.3 van het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024, de Algemene Subsidie Verordening Den Haag 2014 en de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2023.
2. De staat van baten en lasten over 2023.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024, de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017 en de Regeling Controleprotocol Wet Normering Topinkomens (WNT) 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Haags Historisch Museum en Rijksmuseum de Gevangenpoort zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag
- De overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van het Handboek verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie 2021-2024, de Algemene Subsidie Verordening Den Haag 2014 en de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Accountantsprotocol Cultuursubsidies Instellingen 2021-2024, de Algemene Subsidie Verordening Den Haag 2014, de richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het Handboek verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie 2021-2024, de Algemene Subsidie Verordening Den Haag 2014 en de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directeur-bestuurder en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Handboek verantwoording Instellingen subsidieperiode 2021-2024. De directeur-bestuurder is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 1.3 van het Accountantsprotocol Cultuursubsidies Instellingen 2021-2024, de Algemene Subsidie Verordening Den Haag 2014 en de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017.

In dit kader is de directeur-bestuurder tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directeur-bestuurder noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directeur-bestuurder afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet de directeur-bestuurder de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directeur-bestuurder het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directeur-bestuurder moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Handboek verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie Instellingen 2021-2024, de Algemene Subsidie Verordening Den Haag 2014, de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017, de Regeling Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties die van materieel belang zijn, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directeur-bestuurder en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de directeur-bestuurder gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het fonds haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een fonds haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 11 april 2024

Eshuis Registeraccountants B.V.
Was getekend: drs. E. Vriesen RA

Bijlage 1 - Financiële verantwoording HAAGS HISTORISCH MUSEUM

Inhoud

1	Balans per 31 december 2023.....	2
2	Categoriale exploitatierekening over 2023	3
3	Functionele exploitatierekening over 2023.....	4
4	Toelichting op de balans per 31 december 2023.....	6
4.1	Materiele vaste activa	6
4.2	Vlottende activa	6
4.3	Eigen vermogen	7
4.4	Aankoopfonds	8
4.5	Voorzieningen	9
4.6	Kortlopende schulden.....	10
4.7	Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	10
5	Toelichting op de categoriale exploitatierekening	11
5.1	Baten	11
5.2	Lasten	12
6	Toelichting op de functionele exploitatierekening	14
6.1	Baten	14
6.2	Lasten	14

1 Balans per 31 december 2023

(na verwerking van de resultaatbestemming)

	2023	2022
	€	€
ACTIVA		
Vaste activa		
Materiele vaste activa	411.891	356.818
Vlottende activa		
Onderhanden projecten	-	19.898
Vorraden	22.280	13.917
Vorderingen	111.321	171.881
Liquide middelen	1.250.203	835.243
Totaal vlottende activa	1.383.804	1.040.938
Totaal activa	1.795.696	1.397.756
PASSIVA		
Eigen Vermogen		
Algemene reserve	428.834	523.881
Bestemmingsreserves	813.469	358.052
Totaal Eigen Vermogen	1.242.303	881.933
Aankoopfonds	84.193	71.844
Voorzieningen		
Voorziening MOIP	174.702	160.482
Overige voorzieningen	47.057	-
Totaal voorzieningen	221.760	160.482
Langlopende schulden	-	-
Kortlopende schulden	247.439	283.497
Totaal passiva	1.795.696	1.397.756

2 Categoriele exploitatierekening over 2023

	Actueel 2023 €	Begroting 2023 €	Actueel 2022 €
BATEN			
Directe opbrengsten			
Publieksinkomsten			
- Kaartverkoop	369.212	241.200	250.071
- Overige publieksinkomsten	63.407	63.444	45.077
Totaal publieksinkomsten	432.619	304.644	295.147
Sponsorinkomsten	-	-	-
Overige inkomsten	10.414	2.000	9.638
Totaal directe opbrengsten	443.033	306.644	304.785
Indirecte opbrengsten	-	-	-
Bijdragen uit private middelen			
- Particulieren	285	-	565
- Bedrijven	-	-	-
- Private fondsen	69.693	90.000	23.750
Totaal bijdragen uit private middelen	69.978	90.000	24.315
Totaal opbrengsten	513.011	396.644	329.100
Subsidies			
- Meerjarige subsidie gemeente Den Haag	2.100.601	2.100.601	1.982.701
- Incidentele subsidies en bijdragen uit publieke middelen	52.968	10.000	58.085
Totaal subsidies	2.153.569	2.110.601	2.040.786
Totaal Baten	2.666.581	2.507.245	2.369.885
LASTEN			
- Dienstverband	1.058.944	1.064.118	914.314
- Inhuur	127.534	328.113	293.218
Totaal salarislasten	1.186.478	1.392.231	1.207.532
Huisvestingslasten	368.878	434.710	366.907
Afschrijvingen	84.155	51.442	86.801
Aankopen	4.385	-	-
Overige lasten	620.335	535.141	492.454
Totaal lasten	2.264.231	2.413.524	2.153.693
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	402.350	93.721	216.192
Rentebaten	6.238	-	-
Rentelasten	-	1.000	3.380
Mutatie aankoopfonds	35.000	35.071	22.718
Exploitatieresultaat	373.587	57.649	190.094
Voorstel Resultaatbestemming			
Exploitatieresultaat	373.587	57.649	190.094
Dotatie bestemmingsreserve museale vernieuwing	369.711	57.649	95.047
Dotatie bestemmingsreserve fondswerving fase 1	3.876	-	-
Saldo mutatie algemene reserve	-	-	95.047

3 Functionele exploitatierekening over 2023

	Actueel 2023	Begroting 2023	Actueel 2022
	€	€	€
A SUBTOTAAL OPBRENGSTEN	513.011	396.644	329.100
Directe opbrengsten	443.033	306.644	305.350
A1 Publieksinkomsten	432.619	304.644	295.147
- Kaarverkoop, uitkopen, etc in Den Haag	369.212	241.200	250.071
- Horeca	2.581	1.444	1.931
- Verkoop	60.827	62.000	43.146
- Overige	-	-	-
A2 Sponsorinkomsten	-	-	-
- Algemeen	-	-	-
- Projectgebonden	-	-	-
A3 Overige directe opbrengsten	10.414	2.000	9.638
- Zaalverhuur en overige	10.414	2.000	9.638
- Vergoedingen gezamenlijke activiteiten	-	-	-
- Diversen	-	-	-
Indirecte opbrengsten	69.978	90.000	24.315
A4 Diverse inkomsten	-	-	-
A5 Bijdragen uit private middelen	69.978	90.000	24.315
- Particulieren	285	-	565
- Bedrijven	-	-	-
- Private fondsen	69.693	90.000	23.750
- Goede doelenloterij	-	-	-
- Diversen	-	-	-
B SUBTOTAAL SUBSIDIES	2.153.569	2.110.601	2.040.786
B.3.1 Meerjarige subsidie gemeente Den Haag	2.100.601	2.100.601	1.982.701
B.4 Overige subsidies en bijdragen	52.968	10.000	58.085
Som der baten (A+B)	2.666.581	2.507.245	2.369.885
C SUBTOTAAL BEHEERSLASTEN	1.336.704	1.147.329	1.240.986
C.1 Beheerlasten personeel	699.253	477.677	670.964
- directie	96.138	-	88.340
- secretariaat	-	-	-
- personeelszaken	-	-	18.350
- financiële zaken	73.151	82.500	80.417
- beleid	67.007	157.937	65.564
- algemene zaken	462.172	237.240	418.293
C.2 Beheerlasten materieel	641.492	669.652	570.021
- huisvesting	368.878	434.710	366.907
- organisatiekosten	77.269	103.500	104.898
- algemene publiciteitskosten	82.966	80.000	2.199
- afschrijvingen	84.155	51.442	86.801
- museale vernieuwing	28.224	-	9.217

	Actueel 2023	Begroting 2023	Actueel 2022
	€	€	€
D SUBTOTAAL ACTIVITEITENLASTEN	911.429	1.301.266	935.426
D.1 Activiteitenlasten personeel	487.225	914.554	536.568
- collectiebeheer	222.916	391.838	237.294
- publiekszaken (incl. educatie)	264.309	522.716	299.273
D.2 Activiteitenlasten materieel	424.203	386.712	398.859
- collectiebeheer en dotatie aankoopfonds	77.725	60.071	10.777
- publiekszaken (incl. tentoonstellingen)	346.478	326.641	388.081
Som der lasten (C+D)	2.252.173	2.448.596	2.176.412
SALDO uit gewone bedrijfsvoering	414.407	58.649	193.474
SALDO rentebaten en -lasten	6.238	1.000	3.380
SALDO buitengewone baten en lasten	47.057	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT	373.587	57.649	190.094
Mutaties bestemmingsreserve	3.876	-	-
Restauraties topstukken collectie	-	-	-
Bestemmingsreserve Museale vernieuwing	369.711	-	95.047
Saldo mutatie algemene reserve	0	57.649	95.047

4 Toelichting op de balans per 31 december 2023

4.1 Materiele vaste activa

€	Inrichting gebouwen	Installaties & Apparatuur	Inventaris, depot & automatisering	Tentoonstellingen	Totaal
Stand 1 januari					
Aanschafwaarde	86.644	134.939	309.599	311.314	842.496
Cumulatieve afschrijvingen	-85.808	-122.306	-206.370	-71.194	-485.678
Boekwaarde 1 januari	836	12.633	103.229	240.120	356.818
Mutaties boekjaar					
Investerings	-	-	2.268	136.960	139.228
Afschrijvingen	-646	-4.584	-17.185	-61.739	-84.155
	-646	-4.584	-14.917	-61.739	223.383
Stand 31 december					
Aanschafwaarde	86.644	134.939	311.867	448.274	981.724
Cumulatieve afschrijvingen	-86.454	-126.890	-223.555	-132.933	-569.833
Boekwaarde 31 december	190	8.048	88.312	315.341	411.891

Voor de materiele vaste activa geldt de volgende gebruiksduur: inrichting depot 20 jaar, installaties & apparatuur en tentoonstellingen 10 jaar en de overige vaste activa 5 jaar.

Lopende projecten

	Investering €	Cumul. Afschr €	Saldo €
Macht, 800 jaar Binnenhof	274.423	61.745	212.678
Tinne	36.891	36.891	-
Poppenhuis Experience	99.919	15.777	84.143
Frederick Linck	37.041	18.520	18.520
	448.274	132.933	315.341

Binnen de lopende projecten zijn de resterende investeringen opgenomen voor projecten die al open zijn voor het publiek. *Macht* heeft een looptijd van 10 jaar, *Alexine Tinne* is volledig afgeschreven in 2022. *Poppenhuis Experience* en *Frederick Linck* zullen worden afgeschreven in 2024.

4.2 Vlottende activa

Voorraden

	2023 €	2022 €
Voorraad winkel	22.280	19.716
Voorziening incourante voorraad	-	-5.800
Totaal	22.280	13.917

Onder de voorraden valt de voorraad van de museumwinkel. De voorraad is in 2023, samen met de aanpassingen van de museumwinkel opgeschoond en op dit moment is er een courante voorraad aanwezig.

Vorderingen

	2023	2022
	€	€
Debiteuren	13.570	38.307
Projectbijdragen	16.000	38.750
Rekening courant gp	8.278	46.684
BTW	31.033	29.656
Overige vorderingen	42.440	18.484
Totaal	111.321	171.881

De vorderingen op debiteuren zijn courant en worden gevolgd door middel van een duidelijk debiteurenbeleid. In de post projectbijdragen zijn nog te ontvangen bijdragen opgenomen ten behoeve van lopende en nieuwe projecten.

Het HAAGS HISTORISCH MUSEUM heeft een rekening courant verhouding met MUSEUM DE GEVANGENPOORT welke als vordering is meegenomen. Over 2023 heeft het HAAGS HISTORISCH MUSEUM een belastingvordering. De overige vorderingen bestaan volledig uit vooruitbetaalde kosten.

Liquide middelen

	2023	2022
	€	€
Totaal	1.250.203	835.243

Alle liquide middelen staan ter vrije beschikking aan de stichting.

4.3 Eigen vermogen

	2023	2022
	€	€
Algemene reserve	428.834	428.834
Bestemmingsreserve restauratie topstukken	3.900	11.365
Bestemmingsreserve digitalisering collectie	-	5.752
Bestemmingsreserve museale vernieuwing	710.646	340.935
Bestemmingsreserve fondswerving fase 1	3.876	-
Bestemmingsreserve frixie	95.047	95.047
Totaal	1.242.303	881.933

De algemene reserve dient als buffer voor tegenvallende exploitatieresultaten. Het resultaat 2023 is € 373.587 positief wat voor € 369.711 wordt gedoteerd naar de bestemmingsreserve museale vernieuwing ter voorbereiding voor de aankomende renovatie. Het overige bedrag (€ 3.876) wordt gedoteerd naar de bestemmingsreserve fondswerving fase 1.

Bij het resultaat van 2022 heeft Het HAAGS HISTORISCH MUSEUM een verzoek bij de gemeente Den Haag ingediend om een bedrag van € 95.047 toe te voegen aan de algemene reserve. De gemeente Den Haag heeft ons in maart 2023 verzocht om voor dit bedrag een bestemmingsreserve Frixie aan te maken om de mogelijk financiële tegenvallers tijdens de renovatie op te vangen. De Raad van Toezicht is hiermee akkoord gegaan op 9 april 2024.

De bestemmingsreserves laten het volgende verloop zien:

Bestemmingsreserve restaurantie topstukken	2023	2022
	€	€
Stand 1 januari	11.365	21.300
Dotatie / Onttrekking	-7.465	-9.935
Stand 31 december	3.900	11.365

De bestemmingsreserve restauratie is ingesteld om planmatig om te gaan met het structurele

beheer van de gemeentelijke collectie. In 2023 zijn er op een groot aantal schilderijen *facings* aangebracht ter voorkoming van het aantasten van de doeken. Daarnaast hebben we twee schilderijen gerestaureerd waaronder de lijst van het kleine schuttersstuk in de Schutterszaal. In de subsidie vaststelling 2016 heeft de gemeente Den Haag toestemming verleend om deze reserve voor maximaal € 60.000 aan te houden tot 31 december 2022. In de aanbiedingsbrief bij het jaarverslag vragen wij de gemeente Den Haag om de termijn van deze reserve te verlengen t/m 2026.

Bestemmingsreserve digitalisering collectie	2023	2022
	€	€
Stand 1 januari	5.752	10.000
Dotatie / Onttrekking	-5.752	-4.248
Stand 31 december	-	5.752

De bestemmingsreserve digitalisering is ingesteld voor verdere digitalisering van de collectie, dit project is gestart in 2022 en afgerond in 2023.

Bestemmingsreserve museale vernieuwing	2023	2022
	€	€
Stand 1 januari	340.935	250.000
Dotatie / Onttrekking	369.711	90.935
Stand 31 december	710.646	340.935

Het doel van deze bestemmingsreserve is middelen beschikbaar te hebben voor de museale vernieuwing en inrichting van het gerenoveerde museum. Voor de vorming van deze reserve is toestemming verleend voor een bedrag van maximaal € 750.000 met een looptijd tot uiterlijk 31 december 2026. Vanuit het resultaat is in 2023 een bedrag van € 367.618 naar deze bestemming gedoteerd. In het jaarverslag vragen we toestemming voor deze dotatie.

Bestemmingsreserve fondswerving fase 1	2023	2022
	€	€
Stand 1 januari	-	-
Dotatie / Onttrekking	3.876	-
Stand 31 december	3.876	-

Voor het project *Uitvoering stappenplan fondswerving* heeft het HAAGS HISTORISCH MUSEUM een bijdrage van de Gemeente Den Haag van € 10.000 ontvangen vanuit de regeling Cultureel Ondernemerschap. Hiervan is eind 2023 nog niet alles besteed, in het voorstel voor de resultaatbestemming verzoeken wij de gemeente met het resterend bedrag van de subsidie een bestemmingsreserve 'Fondswerving fase 1' te mogen vormen ad € 3.876 voor de verdere uitvoering van de eerste fase. Voor de tweede fase van het project zullen wij in 2024 een aanvullend subsidieverzoek doen.

Bestemmingsreserve frixie	2023	2022
	€	€
Stand 1 januari	95.047	-
Dotatie / Onttrekking	-	95.047
Stand 31 december	95.047	95.047

Bij het resultaat van 2022 heeft Het HAAGS HISTORISCH MUSEUM een verzoek bij de gemeente Den Haag ingediend om een bedrag van € 95.047 toe te voegen aan de algemene reserve. De gemeente Den Haag heeft ons in maart 2023 verzocht om voor dit bedrag een bestemmingsreserve Frixie aan te maken om de mogelijk financiële tegenvallers tijdens de renovatie op te vangen. De Raad van Toezicht is hiermee akkoord gegaan op 9 april 2024.

4.4 Aankoopfonds

	2023	2022
	€	€
Totaal	84.193	71.844

Dankzij het aankoopfonds hebben we in 2023 een aantal mooie objecten kunnen aanschaffen waaronder een schilderij van Pieter Haaxman en een aquarel van H.M. Horrix van de Haagsche Dierentuin. Vanuit het resultaat over 2023 is dit jaar € 35.000 aan het aankoopfonds gedoteerd.

4.5 Voorzieningen

	2023	2022
	€	€
Voorziening groot onderhoud pand / mjop	174.702	160.482
Voorziening personeelsuitkeringen	47.057	-
Totaal	221.760	160.482

In 2022 zijn een aantal voorzieningen beëindigd waardoor we nu nog twee voorzieningen op de balans hebben staan.

De voorzieningen laten het volgende verloop zien:

Voorziening groot onderhoud pand / mjop	2023	2022
	€	€
Stand 1 januari	160.481	163.865
Dotatie	51.863	48.952
Onttrekking	-37.643	-52.336
Stand 31 december	174.702	160.482

De voorziening groot onderhoud pand / mjop dient ter egalisatie van de voorziene onderhoudskosten die voor rekening komen van de stichting als huurder van het gebouw. In verband met de aankomende renovatie zullen we deze voorziening pas na de renovatie gaan benutten.

De onttrekking is als volgt te specificeren:

Uitgevoerd onderhoud	2023	2022
	€	€
Schildwerk binnen/buiten	-	-
Onderhoud & klachten (vernieuwen/vervangen)	9.073	9.814
Servicecontract inbraakbeveiliging	11.587	13.960
Servicecontract brandbeveiliging	2.807	6.200
Servicecontract lift installatie	2.625	2.344
Servicecontract w-installatie compleet	11.550	20.017
Totaal	37.642	52.336

Voorziening personeelsuitkeringen	2023	2022
	€	€
Stand 1 januari	-	-
Dotatie	47.057	-
Onttrekking	-	-
Stand 31 december	47.057	-

De voorziening personeelsuitkeringen is in 2023 opgenomen voor toekomstige reorganisatiekosten.

4.6 Kortlopende schulden

	2023	2022
	€	€
Nog te besteden subsidies / bijdragen voor onderhanden projecten (*)	-	17.562
Te betalen belastingen en sociale premies	68.335	59.669
Nog te betalen pensioenen	17.100	16.309
Verplichting vakantiegeld	25.816	24.612
Verplichting verlofaanspraken	20.062	22.564
Overige schulden en overlopende passiva	116.126	142.780
Totaal	247.439	283.497

(*) De nog te besteden subsidies voor projecten dienen separaat gespecificeerd te worden als deze niet volledig besteed zijn. In 2023 zijn de toegekende projectsubsidies in zijn geheel besteed dus komt deze verplichting te vervallen.

4.7 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Huur gebouw

Het HAAGS HISTORISCH MUSEUM huurt het gebouw de Sebastiaandoelen van de gemeente Den Haag. Voor de huurverplichtingen ontving de stichting een subsidie van de gemeente Den Haag voor hetzelfde bedrag.

Jaarlijkse subsidie vanuit het Meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur

Voor 2023 krijgt het HAAGS HISTORISCH MUSEUM een subsidie van € 2.100.601.

Vanaf 2022 wordt er geen aparte trendbijdrage meer toegekend maar wordt deze direct meegenomen bij de verlening van de exploitatiesubsidie. Voor 2024 is er vanuit de gemeente Den Haag een subsidie toegekend van € 2.250.238.

5 Toelichting op de categoriale exploitatierekening

In deze categoriale indeling worden de baten en lasten samengevoegd naar hun aard en worden niet verder gespreid over verschillende functies binnen de organisatie.

5.1 Baten

	Actueel 2023	Begroting 2023	Actueel 2022
	€	€	€
Directe opbrengsten			
Publieksinkomsten			
Kaartverkoop	369.212	241.200	250.071
Overige publieksinkomsten	63.407	63.444	45.077
Totaal publieksinkomsten	432.619	304.644	295.147
Sponsorinkomsten	-	-	-
Overige inkomsten	10.414	2.000	9.638
Totaal directe opbrengsten	443.033	306.644	304.785
Indirecte opbrengsten	-	-	-
Bijdragen uit private middelen	-	-	-
Particulieren	285	-	565
Bedrijven	-	-	-
Private fondsen	69.693	90.000	23.750
Totaal bijdragen uit private middelen	69.978	90.000	24.315
Totaal opbrengsten	513.011	396.644	329.100
Subsidies	-	-	-
Meerjarige subsidie gemeente Den Haag	2.100.601	2.100.601	1.982.701
Incidentele subsidies en bijdragen uit publiek	52.968	10.000	58.085
Totaal subsidies	2.153.569	2.110.601	2.040.786
Totaal Baten	2.666.581	2.507.245	2.369.885

Door meer bezoekers dan begroot, 46.742 in vergelijking met 36.000 en een stijging van de gemiddelde prijs komen de publieksinkomsten uit op € 432.619, een stijging van € 127.975 t.o.v. de begroting van € 304.644.

De **overige publieksinkomsten** betreffen de winkel en horeca. Dit ligt in lijn met de begroting.

De **overige inkomsten** komt m.n. voort uit doorbelaste kosten (€ 8.584).

De **bijdragen uit private middelen** kwamen in 2023 bijna volledig uit de private fondsen voor lopende tentoonstellingen. In §3.8 staat een detaillering van de fondswerving over 2023 beschreven. Daarnaast zijn er drie particuliere bijdragen ontvangen (€ 285).

Onder de **subsidies** valt de meerjarige subsidie van de Den Haag in het kader van de Kunstenplan 2021-2024. Dit bedrag is volledig besteed in 2023 en wordt bij de functionele exploitatierekening verantwoord. De bijdrage voor onderhoud in de subsidie 2023 bedraagt € 51.863. Dit bedrag is gedoteerd aan de onderhoudsvoorziening.

Subsidievoorwaarden en afrekeningen

De meerjarige subsidie gemeente Den Haag is verleend op 28-11-2019 (kenmerk ABBA/VL/25968) en nadien geïndexeerd. Aan de voorwaarden verbonden aan deze subsidie wordt voldaan met het indienen bij de gemeente van deze jaarstukken. De subsidie zal binnen twintig weken na indiening definitief worden vastgesteld.

Incidentele publieke subsidies:

- Voor het project Fondswerving fase 1 de bijdrage van de Gemeente Den Haag (regeling Cultureel Ondernemerschap: € 10.000) onder kenmerk 20230630-95889.

Alle subsidie-afrekeningen over de jaren vóór 2023 zijn goedgekeurd door de subsidieverstrekkers en definitief door hen vastgesteld.

5.2 Lasten

	Actueel 2023	Begroting 2023	Actueel 2022
	€	€	€
LASTEN			
Dienstverband	1.058.944	1.064.118	914.314
Inhuur	127.534	328.113	293.218
Totaal salarislasten	1.186.478	1.392.231	1.207.532
Huisvestingslasten	368.878	434.710	366.907
Afschrijvingen	84.155	51.442	86.801
Aankopen	4.385	-	-
Overige lasten	620.335	535.141	492.454
Totaal lasten	2.264.231	2.413.524	2.153.694

Aan de kostenkant hebben we ook in 2023 verder gekeken naar procesverbeteringen, wat leidde tot verhogingen in efficiëntie- en effectiviteit en daardoor besparingen.

Personeelslasten

Door het anders inzetten van medewerkers kregen we bijvoorbeeld lagere personeelskosten. Zo namen we stagiaires vanuit de beveiliging in dienst zodat we flexibeler het rooster kunnen inplannen.

Verder hebben we medewerkers die via dure uitzendbureaus voor ons werkten aangenomen via contracten voor bepaalde tijd. Dit laatste was ook nodig omdat de wet Flexibel Werken 2023 zorgt voor een grote stijging van het uurtarief, maar het scheelt ook enorm in de kosten. Door de krappe arbeidsmarkt moesten we wel enkele openstaande vacatures later invullen dan meegenomen in de begroting. Dit alles gaf bij elkaar een totaal van € 1.186.478 aan personeelskosten. Een besparing van € 205.753 ten opzichte van de begroting (ook bleven we onder het niveau van 2022: € 1.207.532).

Huisvestingslasten

De huisvestingslasten komen op het niveau van 2022 uit, € 368.878 ten opzichte van € 366.907. Ook hier hebben we zoveel mogelijk bespaard om de gestegen kosten te compenseren. Veel leveranciers hebben de tarieven nl. verhoogd met percentages tussen de 4% en 13%. Daarnaast hebben we als gevolg van de toekomstige tijdelijke sluiting van het museum eind 2024 de huidige onderhoudskosten geminimaliseerd.

Afschrijvingen

De kosten worden geactiveerd tegen verkrijgingsprijs en afschrijving vindt plaats op basis van de lineaire methode.

Aankopen

In 2023 is een verzameling stereodia's (350 stuks) gemaakt door Marius Dirk Robert Merens uit ca. 1910-1920 door middel van schenking ontvangen. Er zijn kosten gemaakt om deze dia's in te scannen.

Overige lasten

Bij de overige lasten (€ 620.335) komen we boven 2022 (€ 492.454) uit. Dit komt o.a. omdat we meer aan marketing uitgaven en omdat we ook hier te maken hebben met forse prijsstijgingen. De totale marketingkosten stijgen hierdoor met € 31.000 ten opzichte van 2022. Bij de winkel- en horeca-inkopen stijgen de uitgaven met € 25.115 ten opzichte van 2022. Dit komt door de hogere winkelomzet maar ook door prijsstijgingen.

In 2022 kregen we een incidentele subsidie voor het wegwerken van de achterstanden in ons depot. In 2023 hebben we voor de afronding van dit traject de kosten zelf gefinancierd,

dit zorgt voor extra kosten (€ 12.420). Nu de renovatie van het museum dichterbij komt, nemen de voorbereidingskosten ook toe (€28.224).

	Actueel 2023	Begroting 2023	Actueel 2022
	€	€	€
Publieksfunctie	457.669	371.570	390.280
Collectiefunctie	38.340	60.071	10.777
Algemeen beheer	124.326	103.500	91.397
Totaal	620.335	535.141	492.454

De **publieksfunctie** omvat met name kosten van educatie, PR, tentoonstellingen en educatieve projecten. De werkelijke kosten voor de publieksfunctie bedragen € 457.669, dit is € 86.099 boven de begroting wat veroorzaakt wordt door hogere tentoonstellingskosten (o.a. bij Koloniaal Den Haag zijn meer publieksactiviteiten gemaakt dan van te voren begroot).

De **collectiefunctie** omvat o.a. de kosten voor registratie, behoud en beheer van de collectie waaronder museale vernieuwing en onderzoekskosten. De kosten zijn lager dan de begroting (€ 21.731). Dit wordt met name verklaard door de lagere kosten aan het project wegwerken achterstanden. Dit werd in 2023 sneller en goedkoper afgerond dan begroot.

Onder **algemeen beheer** vallen met name de organisatiekosten. In 2023 zijn deze kosten hoger door de ophoging van de voorzieningen.

Mutatie aankoopfonds

	Actueel 2023	Begroting 2023	Actueel 2022
	€	€	€
Totaal	35.000	35.071	22.718

De mutatie van het aankoopfonds is het saldo van de dotaties aan het fonds en de onttrekkingen ten behoeve van de aankopen voor de collectie. Vanuit het resultaat over 2023 is ook dit jaar, conform de bij de zelfstandig van het museum met de gemeente gemaakte afspraken, een bedrag aan het aankoopfonds gedoteerd. Vanuit het resultaat over 2023 bedraagt dat dit jaar € 35.000.

6 Toelichting op de functionele exploitatierekening

De functionele exploitatierekening is opgesteld conform de vereisten van de Gemeente Den Haag als subsidieverstrekker van het HAAGS HISTORISCH MUSEUM.

In een functionele exploitatierekening worden de lasten geclassificeerd op basis van hun functie.

6.1 Baten

Het HAAGS HISTORISCH MUSEUM heeft zich sterk hersteld na de coronacrisis. Het museum trok in 2023 46.742 bezoekers. Dit is meer dan 10.000 bezoekers boven de prognose voor 2023, maar ook boven een 'normaal' jaar van vóór corona (45.000 bezoekers). Met 20% meer bezoekers dan in 2022 hebben we de negatieve effecten van de coronacrisis ruim achter ons gelaten.

Voor een verdere toelichting op de baten verwijzen wij naar de toelichting op de categoriale exploitatierekening.

6.2 Lasten

De **beheerlasten personeel** (€ 699.253) liggen net iets boven die van 2022 (€ 670.964). In de begroting was rekening gehouden met een andere verdeling van medewerkers tussen beheerlasten en activiteitenlasten. Hierdoor zie je een verschil bij deze beide regels staan.

De begroting voor de **beheerlasten materieel** bedraagt € 669.652, de werkelijke kosten voor 2023 komen uit op 641.492. We hebben zoveel mogelijk bespaard om de gestegen prijzen te compenseren. De huisvestingskosten komen onder de begroting uit. Als gevolg van de toekomstige tijdelijke sluiting van het museum in het najaar van 2024 hebben we de onderhoudskosten in 2023 geminimaliseerd.

De **activiteitenlasten personeel** komen een stuk lager uit dan de begroting a.g.v. de verschuiving van medewerkers. Zie ook bij de beheerlasten personeel.

De werkelijke kosten voor de **activiteitenlasten materieel** bedragen € 424.203, dit is € 37.491 boven de begroting (€ 386.712) wat verklaard wordt doordat we meer kosten uitgegeven hebben aan tentoonstellingen en activiteiten op locatie.

Bijlage 2 - Financiële verantwoording RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT

Inhoud

1	Balans per 31 december 2023.....	2
2	Categoriale exploitatierekening.....	3
3	Categoriale en Functionele exploitatierekening.....	5
4	Toelichting op de balans per 31 december 2023.....	6
4.1	Materiele vaste activa	6
4.2	Vlottende activa	6
4.3	Eigen vermogen	7
4.4	Aankoopfonds	7
4.5	Voorzieningen	7
4.6	Kortlopende schulden.....	8
4.7	Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	8
5	Toelichting op de Categoriale exploitatierekening.....	10
5.1	Baten	10
5.2	Lasten	11
6	Toelichting op Categoriale en Functionele exploitatierekening (model IIc).....	13

1 Balans per 31 december 2023

(na verwerking van de resultaatbestemming)

	2023	2022
	€	€
ACTIVA		
Vaste activa		
Materiele vaste activa	149.098	171.500
Vlottende activa		
Onderhanden projecten	-	-
Voorraden	13.956	12.091
Vorderingen	95.547	75.692
Liquide middelen	690.972	672.573
Totaal vlottende activa	800.475	760.356
Totaal activa	949.573	931.855
PASSIVA		
Eigen Vermogen		
Algemene reserve	598.286	439.999
Bestemmingsreserves	-	-
Totaal Eigen Vermogen	598.286	439.999
Aankoopfonds	88.706	88.706
Voorzieningen		
Voorziening MJOP	93.140	74.800
Overige voorzieningen	2.942	-
Totaal voorzieningen	96.082	74.800
Langlopende schulden	-	-
Kortlopende schulden	166.500	328.351
Totaal passiva	949.573	931.855

2 Categorieale exploitatierekening 2023

(volgens model Iib Handboek 2021-2024)

	Actueel 2023	Begroting 2023	Actueel 2022
	€	€	€
Baten			
Eigen inkomsten			
1 Publieksinkomsten binnenland (2+3)	575.001	477.500	398.633
2 - Kaartverkoop	538.849	442.000	396.808
3 - Overige publieksinkomsten	36.152	35.500	1.825
4 Publieksinkomsten buitenland	-	-	-
5 Publieksinkomsten (1+4)	575.001	477.500	398.633
6 - Sponsorinkomsten	-	-	-
7 - Vergoeding coproducent	-	-	-
8 - Overige directe inkomsten	-	-	-
9 Totaal overige directe inkomsten (6+7+8)	-	-	-
10 Totaal directe inkomsten (5+9)	575.001	477.500	398.633
11 Indirecte inkomsten	50.218	66.000	63.395
12 - Private middelen - particulieren	-	-	-
13 - Private middelen - bedrijven	-	-	-
14 - Private middelen - private fondsen	-	-	-
15 - Private middelen - goede doelenloterijen	-	-	-
16 Bijdrage uit private middelen (12+13+14+15)	-	-	-
17 Totale eigen inkomsten (10+11+16)	625.219	543.500	462.028
18 Baten in natura	-	-	-
19 Totaal structureel OCW (20+21+22+23)	588.242	568.455	546.591
20 - OCW - regeling specifiek cultuurbeleid	280.430	279.913	268.722
21 - OCW - Erfgoedwet onderdeel huisvesting	181.034	169.300	161.203
22 - OCW - Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	126.778	119.242	116.666
23 - OCW - Kadarregeling exploitatiesubs. Onderzoek	-	-	-
24 Totaal structureel provincie	-	-	-
25 Totaal structureel gemeente	-	-	-
26 Totaal structurele publieke subsidie overige	-	-	-
27 Totaal structurele subsidies (19+24+25+26)	588.242	568.455	546.591
28 Totaal incidentele publieke subsidie	169.978	-	55.368
29 Totaal subsidies (27+28)	758.220	568.455	601.959
Totale baten (17+18+29)	1.383.438	1.111.955	1.063.987

	Actueel 2023	Begroting 2023	Actueel 2022
	€	€	€
Lasten			
1 Personeelslasten	662.900	680.603	662.964
2 Huisvestingslasten	332.246	229.489	172.288
3 Afschrijvingen	25.394	26.362	28.447
4 Aankopen	-	-	-
5 Overige lasten	207.488	175.500	126.068
6 Totale lasten (1+2+3+4+5)	1.228.028	1.111.955	989.766
6 Saldo uit gewone bedrijfsvoering	155.410	0	74.221
7 Saldo rentebaten/-lasten	-2.877	-	1.449
8 mutaties aankoopfonds / collectiefonds	-	-	-
Exploitatieresultaat (6+7+8)	158.287	0	72.772
Voorstel Resultaatbestemming			
Exploitatieresultaat	158.287	0	72.772
Saldo mutatie algemene reserve	158.287	0	72.772

Personeel en vrijwilligers	Actueel 2023		Begroting 2023		Actueel 2022	
	€	fte	€	fte	€	fte
Specificatie personeelslasten						
1 Waarvan vast contract	239.718	3,6	379.583	6,0	369.746	6,0
2 Waarvan tijdelijk contract	296.215	6,6	-	-	-	-
3 Waarvan inhuur	126.968	0,4	301.020	2,8	293.218	2,8
4 Personeelslasten totaal (1+2+3)	662.900	10,6	680.603	8,8	662.964	8,8
Vrijwilligers						
	aantal		aantal		aantal	
5 Vrijwilligers : fte		1,0		1,0		1,0
6 Vrijwilligers : personen		23,0		25,0		23,0

3 Categoriele en Functionele exploitatierekening 2023

(volgens model IIc)

	Actueel 2023	Publieks activiteiten	Collectie beheer	Algemeen beheer
Baten	€	€	€	€
Eigen inkomsten				
1 Publieksinkomsten binnenland (2+3)	575.001	575.001	-	-
2 Kaartverkoop	538.849	538.849	-	-
3 Overige publieksinkomsten	36.152	36.152	-	-
4 Publieksinkomsten buitenland	-	-	-	-
5 Publieksinkomsten (1+4)	575.001	575.001	-	-
6 Sponsorinkomsten	-	-	-	-
7 Vergoeding coproducent	-	-	-	-
8 Overige directe inkomsten	-	-	-	-
9 Totaal overige directe inkomsten (6+7+8)	-	-	-	-
10 Totaal directe inkomsten (5+9)	575.001	575.001	-	-
11 Indirecte inkomsten	50.218	50.218	-	-
12 Private middelen - particulieren	-	-	-	-
13 Private middelen - bedrijven	-	-	-	-
14 Private middelen - private fondsen	-	-	-	-
15 Private middelen - goede doelenloterijen	-	-	-	-
16 Bijdrage uit private middelen (12+13+14+15)	-	-	-	-
17 Totale eigen inkomsten (10+11+16)	625.219	625.219	-	-
18 Baten in natura	-	-	-	-
19 Totaal structureel OCW (20+21+22+23)	588.242	432.130	139.257	16.856
20 OCW - regeling specifiek cultuurbeleid	280.430	280.430	-	-
21 OCW - Erfgoedwet onderdeel huisvesting	181.034	151.700	12.479	16.856
22 OCW - Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	126.778	-	126.778	-
23 OCW - Kadaregeling exploitatiesubs. Onderzoek	-	-	-	-
24 Totaal structureel provincie	-	-	-	-
25 Totaal structureel gemeente	-	-	-	-
26 Totaal structurele publieke subsidie overige	-	-	-	-
27 Totaal structurele subsidies (19+24+25+26)	588.242	432.130	139.257	16.856
28 Totaal incidentele publieke subsidie	169.978	169.978	-	-
29 Totaal subsidies (27+28)	758.220	602.108	139.257	16.856
Totale baten (17+18+29)	1.383.438	1.227.326	139.257	16.856
Lasten				
1 Personeelslasten	662.900	125.318	30.735	506.847
2 Huisvestingslasten	332.246	287.791	12.479	31.977
3 Afschrijvingen	25.394	533	-	24.861
4 Aankopen	-	-	-	-
5 Overige lasten	207.488	138.188	4.486	64.814
6 Totale lasten (1+2+3+4+5)	1.228.028	551.829	47.699	628.500
6 Saldo uit gewone bedrijfsvoering	155.410	675.497	91.557	-611.644
7 Saldo rentebaten/-lasten	-2.877	-	-	-2.877
8 mutaties aankoopfonds / collectiefonds	-	-	-	-
Exploitatieresultaat (6+7+8)	158.287	675.497	91.557	-608.767

4 Toelichting op de balans per 31 december 2023

4.1 Materiele vaste activa

€	Inrichting gebouwen	Installaties & Apparatuur	Inventaris, depot & automatisering	Tentoonstellingen	Totaal
Stand 1 januari					
Aanschafwaarde	466.790	225.826	116.207	158.232	967.055
Cumulatieve afschrijvingen	-466.790	-205.753	-100.589	-22.423	-795.555
Boekwaarde 1 januari	-	20.073	15.618	135.809	171.500
Mutaties boekjaar					
Investerings	-	-	2.993	-	2.993
Afschrijvingen	-	-5.146	-4.421	-15.828	-25.394
	-	-5.146	-1.428	-15.828	-22.401
Stand 31 december					
Aanschafwaarde	466.790	225.826	119.200	158.232	970.048
Cumulatieve afschrijvingen	-466.790	-210.898	-105.010	-38.251	-820.949
Boekwaarde 31 december	-	14.927	14.190	119.981	149.098

Voor de materiele vaste activa geldt de volgende gebruiksduur: inrichting gebouwen 20 jaar, installaties & apparatuur en tentoonstellingen 10 jaar en de overige vaste activa 5 jaar.

Lopende projecten

	Investering	Cumul. Afschr	Saldo
	€	€	€
De Nieuwe Poort	158.232	-38.251	119.981
Totaal	158.232	-38.251	119.981

Binnen de lopende projecten zijn de resterende investeringen opgenomen voor projecten die al open zijn voor het publiek. Het resterend investeringsbedrag wordt onder lopende projecten geactiveerd en afgeschreven over de resterende looptijd van de tentoonstelling. De tentoonstelling *Vier eeuwen opsluiten, verhoren en straffen* heeft een looptijd van 10 jaar.

4.2 Vlottende activa

Vlottende activa

Voorraden

	2023	2022
	€	€
Voorraad winkel	13.956	12.174
Voorziening incurante voorraad	-	-83

Onder de voorraden valt de voorraad van de museumwinkel. Onder de voorraad vallen de museumjaarkaarten.

Vorderingen

	2023	2022
	€	€
Debiteuren	29.875	11.145
Projectbijdragen	-	-
BTW	42.599	30.116
Overige vorderingen	23.073	34.431
Totaal	95.547	75.692

De vorderingen op debiteuren zijn courant en worden gevolgd door middel van een duidelijk debiteurenbeleid.

Over 2023 heeft RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT een **belastingvordering**. De **overige vorderingen** bestaan bijna volledig uit vooruitbetaalde kosten.

Liquide middelen

	2023	2022
	€	€
Totaal	690.972	672.573

Alle liquide middelen staan ter vrije beschikking aan de stichting.

4.3 Eigen vermogen

	2023	2022
	€	€
Totaal	598.286	439.999

De algemene reserve dient als buffer voor tegenvallende exploitatieresultaten.

Het resultaat 2023 is € 158.287 wat in zijn geheel gedoteerd wordt aan de algemene reserve.

4.4 Aankoopfonds

	2023	2022
	€	€
Stand 1 januari	88.706	88.706
Dotatie	-	-
Onttrekking	-	-
Stand 31 december	88.706	88.706

Vanuit het aankoopfonds zijn in 2023 geen onttrekkingen gedaan.

4.5 Voorzieningen

	2023	2022
	€	€
Voorziening groot onderhoud pand / MJOP	93.140	74.800
Voorziening personeelsuitkeringen	2.942	-
Totaal	96.082	74.800

De voorzieningen laten het volgende verloop zien:

Voorziening groot onderhoud pand / MJOP	2023	2022
	€	€
Stand 1 januari	74.800	152.594
Dotatie	45.045	68.000
Onttrekking	-26.705	-145.795
Stand 31 december	93.140	74.800

De voorziening groot onderhoud pand / MJOP is ingesteld bij het inwerking treden van de Erfgoedwet. Aan de voorziening wordt jaarlijks gedoteerd uit de huisvestingssubsidie. Hier tegenover staan uitgaven t.b.v. het meerjarige onderhoudsplan (MJOP) waarmee als goed huismeester wordt voldaan aan het in stand houden van het gebouw. In 2023 is er minder aan onderhoud uitgegeven dan in 2022. In 2022 is het buitenwerk volledig geschilderd wat een hoge kostenpost was. Daarnaast is het contract met het Rijksvastgoedbedrijf per 31 december 2022 beëindigd, dit bespaart € 53.749 aan een jaarlijkse managementvergoeding. Zie de volgende paragraaf voor de verantwoording van de subsidie.

Voorziening personeelsuitkeringen	2023	2022
	€	€
Stand 1 januari	-	9.903
Dotatie	2.942	-
Onttrekking	-	-9.903
Stand 31 december	2.942	-

De voorziening personeelsuitkeringen is in 2023 opgenomen voor toekomstige reorganisatiekosten.

4.6 Kortlopende schulden

	2023	2022
	€	€
Nog te besteden subsidies / bijdragen voor onderhanden proj	-	-
Rekening Courant HHM	8.278	46.684
Verplichting vakantiegeld	13.525	8.537
Verplichting verlofaanspraken	11.115	9.670
Overige schulden en overlopende passiva	133.582	263.460
Totaal	166.500	328.351

RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT heeft een **rekening courant** verhouding met HET HAAGS HISTORISCH MUSEUM, welke als schuld is meegenomen.

In 2023 is er minder verlof opgenomen waardoor de verplichting verlofaanspraken wat hoger is dan eind 2022.

De daling van de overige schulden en overlopende passiva komt met name door de hoge openstaande crediteurenstand eind 2022 (€ 206.484) wat te maken had met de interne betalingscyclus. De openstaande crediteurenstand eind 2023 (€ 73.656) is € 132.828 lager dan eind 2022.

Onder de kortlopende schulden dient ook de huisvestingssubsidie verantwoord te worden. De subsidie zit verwerkt in het overzicht van de voorziening groot onderhoud en is in 2023 als volgt besteed:

	2023
	€
Stand 1 januari	74.800
Huisvestingssubsidie OCW	181.034
Onttrekkingen:	
Toeslagen aan Rijksvastgoedbedrijf	44.057
Loonkosten eigen organisatie	63.854
Verzekeringen	596
Kosten onderhoud	51.627
Overige huisvestingskosten	2.560
Totale onttrekkingen	162.694
Stand 31 december	93.140

Het resterend saldo van de huisvestingssubsidie is gedoteerd aan de voorziening groot onderhoud pand / MJOP.

4.7 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Huur gebouwen

RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT huurt de Gevangenpoort van het Rijksvastgoedbedrijf. Hieraan ligt een huuroverkomst ten grondslag.

Onderhoud gebouw

De verantwoordelijkheid voor het onderhoud, het beheer en de aanpassingen aan het gebouw liggen vanaf 1-1-2024 bij het museum. Inmiddels hebben we met leveranciers voor installatietechniek, beveiligingssystemen en onderhoud gebouw servicecontracten afgesloten. Omdat wij zelf beperkte kennis en expertise in huis hebben voor het aansturen van deze leveranciers hebben wij in het najaar 2023 met de Stichting Monumentenbezit een contract afgesloten om ons hierbij te ondersteunen. Voor verdere detaillering hierover zie 4.9 in het Jaarverslag.

Subsidie

In 2023 is in het kader van de subsidie culturele basisinfrastructuur (BIS) een bedrag van € 248.773 toegekend voor publieks- en andere activiteiten. Vanuit de Erfgoedwet is de subsidie voor huisvesting € 153.046 en voor het onderdeel collectiebeheer € 112.467. Als gevolg van de inflatiecorrectie komen de subsidies in 2023 uit op resp. € 280.430, € 181.034 en € 126.778.

5 Toelichting op de Categoriele exploitatierekening

5.1 Baten

Baten	Actueel 2023 €	Begroting 2023 €	Actueel 2022 €
Eigen inkomsten			
1 Publieksinkomsten binnenland (2+3)	575.001	477.500	398.633
2 Kaartverkoop	538.849	442.000	396.808
3 Overige publieksinkomsten	36.152	35.500	1.825
4 Publieksinkomsten buitenland	-	-	-
5 Publieksinkomsten (1+4)	575.001	477.500	398.633
6 Sponsorinkomsten	-	-	-
7 Vergoeding coproducent	-	-	-
8 Overige directe inkomsten	-	-	-
9 Totaal overige directe inkomsten (6+7+8)	-	-	-
10 Totaal directe inkomsten (5+9)	575.001	477.500	398.633
11 Indirecte inkomsten	50.218	66.000	63.395
12 Private middelen - particulieren	-	-	-
13 Private middelen - bedrijven	-	-	-
14 Private middelen - private fondsen	-	-	-
15 Private middelen - goede doelenloterij	-	-	-
16 Bijdrage uit private middelen (12+13+14+15)	-	-	-
17 Totale eigen inkomsten (10+11+16)	625.219	543.500	462.028
18 Baten in natura	-	-	-
19 Totaal structureel OCW (20+21+22+23)	588.242	568.455	546.591
20 OCW - regeling specifiek cultuurbeleid	280.430	279.913	268.722
21 OCW - Erfgoedwet onderdeel huisvesting	181.034	169.300	161.203
22 OCW - Erfgoedwet onderdeel collectie	126.778	119.242	116.666
23 OCW - Kaderregeling exploitatiesubs. C	-	-	-
24 Totaal structureel provincie	-	-	-
25 Totaal structureel gemeente	-	-	-
26 Totaal structurele publieke subsidie overige	-	-	-
27 Totaal structurele subsidies (19+24+25+26)	588.242	568.455	546.591
28 Totaal incidentele publieke subsidie	169.978	-	55.368
29 Totaal subsidies (27+28)	758.220	568.455	601.959
Totale baten (17+18+29)	1.383.438	1.111.955	1.063.987

In 2023 is er voor € 477.500 aan **publieksinkomsten** begroot. In de begroting is uitgegaan van 54.000 bezoekers, terwijl 2023 een recordjaar was met 61.002 bezoekers. De stijging van het aantal bezoekers samen met de verkoop van de losse rondleiding zorgt voor een omzet uit kaartverkoop uit op € 575.001.

Onder de **overige publieksinkomsten** vallen de omzet van de winkel, horeca en zaalverhuur. De werkelijke inkomsten zijn in lijn met de begroting.

Er zijn in 2022 geen **sponsorinkomsten** ontvangen, er waren ook geen activiteiten die hiervoor in aanmerking kwamen.

Onder de **indirecte inkomsten** wordt de doorbelasting van de servicekosten naar de Galerie Prins Willem V geboekt.

De ontvangen **structurele subsidie** is opgenomen in de baten, het verschil met de begroting bestaat uit indexeringen.

Over 2023 heeft RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT een subsidiebedrag ontvangen voor het project 'Veilig Werken op Hoogte' voor een bedrag van € 165.079. De aannemer factureerde uiteindelijk € 139.978 omdat minder nieuwe haken en daardoor ook minder arbeid nodig waren dan begroot. Deze onderbesteding van € 25.101 staat als kortlopende schuld op de balans en zal in 2024 aan het ministerie worden terugbetaald. De € 139.978 is meegenomen onder **incidentele publieke subsidies** samen met het vrijvallen van een voorziening over 2022 (€ 30.000).

Subsidievoorwaarden en afrekeningen:

Structurele subsidies OCW:

De subsidie regeling specifiek cultuurbeleid is verleend op 15-09-2020 (referentie 160901/25110940) en nadien geïndexeerd. De subsidie erfgoedwet, onderdeel huisvesting en collectiebeheer, is verleend op 15-09-2020 (referentie 160901/25111176) en nadien geïndexeerd. Aan de voorwaarden verbonden aan deze subsidies wordt voldaan met het indienen bij het Ministerie van OCW van deze jaarstukken. De subsidie erfgoedwet zal binnen tweeëntwintig weken na indiening definitief worden vastgesteld. De BIS-subsidie zal in 2025 definitief worden vastgesteld.

Incidentele publieke subsidies:

Voor het project 'Veilig werken op hoogte' is een subsidie verstrekt. Het subsidiebedrag bedroeg € 165.079 (Ministerie van OCW, brief van 27 februari 2023, kenmerk 35736380).

5.2 Lasten

Lasten	Actueel 2023 €	Begroting 2023 €	Actueel 2022 €
1 Personeelslasten	662.900	680.603	662.964
2 Huisvestingslasten	332.246	229.489	172.288
3 Afschrijvingen	25.394	26.362	28.447
4 Aankopen	-	-	-
5 Overige lasten	207.488	175.500	126.068
6 Totale lasten (1+2+3+4+5)	1.228.028	1.111.955	989.766
	-	-	-
6 Saldo uit gewone bedrijfsvoering	155.410	0	74.221
7 Saldo rentebaten/-lasten	-2.877	-	1.449
8 mutaties aankoopfonds / collectiefonds	-	-	-
Exploitatieresultaat (6+7+8)	158.287	0	72.772

Ook bij RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT is zoveel mogelijk gedaan om de kostenstijging van veel leveranciers te compenseren door procesoptimalisatie.

Personeelslasten

	Actueel 2023 €	Begroting 2023 €	Actueel 2022 €
Dienstverband	535.932	379.583	369.746
Inhuur	126.968	301.020	293.218
Totaal salarislasteren	662.900	680.603	662.964

In 2023 hebben we minder gebruik gemaakt van ingehuurd medewerkers maar meer medewerkers in dienst genomen. Hierdoor zien we een verschuiving van de inhuurlasten naar de dienstverbandlasten. Op totaal niveau blijven we binnen de begroting, € 662.900 t.o.v. de begroting van € 680.603.

Huisvestingslasten

Bij de huisvestingskosten zijn de kosten meegenomen voor het project 'Werken op Hoogte'. Dit bedrag komt overeen met de subsidie (€ 139.978). Zonder deze uitgaven

komen de huisvestingskosten uit op € 192.268 wat € 19.980 minder is dan de kosten uit 2022 (€ 172.288) en € 37.221 onder de begroting (€ 229.489). We hebben zoveel mogelijk bespaard om de gestegen prijzen te compenseren. Veel leveranciers hebben de tarieven verhoogd met percentages tussen de 4% en 13%. Ondanks de gestegen leverancierskosten door de indexeringen is er alles aan gedaan om deze kosten goed in de grip te houden. Alle onderhoudskosten zijn ten laste van de balansvoorziening geboekt en er is, bij het opstellen van de jaarrekening, een dotatie aan de voorziening groot onderhoud gemaakt, waarmee pieken in de onderhoudskosten kunnen worden opgevangen. Dit conform de regelgeving rondom de huisvestingssubsidie.

Afschrijvingen

De kosten worden geactiveerd tegen verkrijgingsprijs en afschrijving vindt plaats op basis van de lineaire methode.

Overige lasten

	Actueel 2023	Begroting 2023	Actueel 2022
	€	€	€
Publieksfunctie	138.188	104.000	74.506
Collectiefunctie	4.486	14.000	6.723
Algemeen beheer	64.814	57.500	44.839
Totaal	207.488	175.500	126.068

De **publieksfunctie** omvat met name kosten van educatie, PR en marketing, tentoonstellingen en educatieve projecten. We komen hier werkelijk boven de begroting in 2022 uit. Dit komt door het verbeteren van de audiotour en audioguide. Daarnaast hebben we meer aan marketing uitgegeven. Dit wordt veroorzaakt door de corona restricties op het marketingbudget in 2022 welke in 2023 niet meer aan de orde waren. Daarnaast hebben we ook bij de marketinguitgaven te maken met een prijsstijging. De totale marketingkosten stijgen hierdoor met € 17.120 ten opzichte van 2022.

Bij de winkel en horeca inkopen stijgen de uitgaven met € 22.913 ten opzichte van 2022. Dit komt door de stijging van de museumjaarkaart-winkelomzet en de bijbehorende inkopen hiervoor.

De **collectiefunctie** omvat o.a. de kosten voor registratie, behoud en beheer van de collectie waaronder museale vernieuwing en onderzoekskosten. De verbetering in 2022 in de online ontsluiting heeft ervoor gezorgd dat we in 2023 daarop konden voortborduren zonder veel kosten te maken. De collectie is op deze manier zichtbaar voor een groot publiek.

Onder **algemeen beheer** vallen met name de organisatiekosten. In 2023 bedroegen de overige algemene kosten € 64.814 ten opzicht van € 44.839 in 2022. Een stijging van € 19.975 wat volledig veroorzaakt wordt door hogere advieskosten en bijdragen in contributies.

6 Toelichting op Categoriele en Functionele exploitatierekening (model Ilc)

In model Ilc “Categoriele en Functionele exploitatierekening” worden baten en lasten toegerekend naar de functies publieksactiviteiten, collectiebeheer en algemeen beheer.

In de functionele verdeling worden de definities en aanwijzingen gevolgd van het Handboek verantwoording Erfgoedwetsubsidie 2021-2024. De volgende stappen zijn gezet in de toerekening:

Stap 1

- Allereerst vindt directe toerekening plaats van baten en lasten, exclusief de huisvestings-subsidie en huisvestingslasten aan de publieks- en collectiefunctie. Indien dit niet mogelijk is, worden baten en lasten toegerekend aan algemeen beheer. Bij de toerekening aan de museale functies wordt een consistente gedragslijn gehanteerd over de jaren.
- Bij de baten is de algemene regel, dat de baten de kosten volgen.
- Inkomsten uit kaartverkoop worden toegerekend aan de rubriek publieksactiviteiten en overige activiteiten. Hetzelfde geldt voor overige publieksinkomsten, deze hebben betrekking op inkomsten uit de (kleine) winkel en de horeca omzet.
- Indirecte inkomsten hebben betrekking op de dienstverlening van RIJKSMUSEUM DE GEVANGENPOORT aan de naastgelegen Galerij Prins Willem V (Mauritshuis), waarvoor wij sinds 2010 de entree en publieksvoorzieningen verzorgen. De vergoeding hiervoor wordt toegerekend aan de publieksfunctie. Ook hier geldt het principe dat de baten de lasten volgen (personele kosten en kosten voor o.a. energie).
- De OCW subsidies BIS en Erfgoedwet collectiebeheer worden conform het Handboek Instellingen toegekend aan de functies waarvoor de subsidie bestemd is:
 - de ontvangen subsidie BIS komt bij de baten onder de functie publieksactiviteiten
 - de ontvangen subsidie EW collectiebeheer komt bij de baten onder de functie collectiebeheer
- De toerekening van de kosten aan de functies is als volgt: Salarislasten zijn rechtstreeks verdeeld naar de functie. Het criterium is de functionele inzet voor de publieksfunctie; voor collectie of voor algemeen beheer; de rubricering volgt daardoor niet in alle gevallen de lijnen van de organisatiestructuur.
- Afschrijvingen voor publieksactiviteiten betreffen 50% van de afschrijvingskosten voor de inventaris.
De resterende afschrijvingskosten worden toegerekend aan algemeen beheer: de overige 50% van de afschrijvingskosten voor de inventaris, en de afschrijvingskosten van de overige installaties en de ICT.
- Overige lasten:
 - Voor de publieksfunctie worden hier opgenomen de kosten voor vrijwilligers, educatie, vaste opstelling, presentaties en tentoonstellingen, evenementen, website, marketing en communicatie.
 - Collectie bevat de kosten voor huur van het externe depot, registratie, restauraties, transportkosten behorend bij het reguliere collectiebeheer (dus niet behorend bij tentoonstellingen) en overige collectiekosten.
 - Voor algemeen beheer wordt hier opgenomen kantoorkosten, advieskosten en overige algemene kosten.

Stap 2

- De huisvestingslasten en de huisvestingssubsidie worden op contractniveau toegerekend aan de verschillende functies. De daarbij behorende subsidie huisvestingbedragen worden op dezelfde manier toegerekend aan de verschillende functies. De baten volgen de kosten.
- Op contractniveau wordt toegewezen aan de collectiefunctie (het onderhoudscontract met

Siemens voor de installaties voor beveiliging en museumklimaat).

- De overige huisvestingslasten zijn niet direct toe te wijzen aan een functie. Deze worden daarom toegerekend op basis van vierkante meters. Op basis van de oppervlaktes van de verschillende ruimtes in het gebouw, blijkt 90% toe te wijzen aan publieksfunctie en 10% aan algemeen beheer.
- Aan de collectiefunctie zijn geen ruimtes, en dus geen vierkante meters, toe te rekenen. De topstukken van de collectie staan opgesteld in voor het publiek toegankelijke ruimtes die daarmee aan de publieksfunctie worden toegerekend. De overige objecten bevinden zich in het extern gehuurde depot, waarvan de kosten reeds zijn verantwoord als overige lasten/collectiefunctie.
- De overige huisvestingslasten komen niet ten laste van de subsidie voor huisvesting. Dit betreft kosten voor energie, schoonmaak en overige huisvestingskosten.

Stap 3

- De algemene beheerkosten worden toegerekend aan de publieksactiviteiten en aan collectiebeheer.
- Conform de voorschriften in het Handboek wordt de subsidie erfgoedwet huisvesting in deze berekening buiten beschouwing gelaten alsmede eventuele aankoopkosten voor de collectie.